

Upravništvo: Ljubljana, Pucinijska ulica 3.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Ispravnost: Ljubljana, Pucinijska ulica 3 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštno-telegrafnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije: Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3111

IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglašje iz Kr.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina mesa mesečno Lir 18.—,
za inozemstvo pa Lir 22.80

Uredništvo:
Ljubljana, Pucinijska ulica št. 3, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Puntate nemiche respinte

Un notevole successo della caccia germanica che ha abbattuto 7 velivoli nemici

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 20 luglio 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 783:
Puntate nemiche sono state respinte nei settori settentrionale e centrale del nostro schieramento sul fronte egiziano; alcuni mezzi blindati avversari sono stati distrutti.

La caccia germanica ha attaccato una forte formazione di Hurricane abbattendone sette.

Le cattive condizioni atmosferiche hanno limitato le operazioni sull'isola di Malta, dove tuttavia alcuni importanti obiettivi venivano colpiti.

Sovražni izpadi zavrtnjeni

Pomemben uspeh nemških lovcev, ki so sestrelili sedem sovražnih letal

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 20. julija naslednje 783. vojno poročilo:

V severnem in srednjem odseku naše razvrstitve na egiptovski bojišču so bili zavrtnjeni sovražni izpadi; pri tem je bilo

nekaj sovražnih oklopnih vozil uničenih. Nemški lovci so napadli veliko formacijo letal tipa »Hurricane« in jih 7 sestrelili. Slabe atmosferske razmere so omejile operacije nad otokom Malto, kjer pa je bilo vendar zadetih nekaj važnih ciljev.

Izčrpavanje angleških rezerv v Egiptu

Operacijsko področje, 20. jul. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Sovražnik je izvršil v zadnjih dneh posebno močne akcije proti naši razvrstitvi na ožini pri El Alameinu. Z ostanki jedinice, ki smo jih v našem dinamičnem napredovanju pogladi proti nilski delti, in ojačen s četami, ki so prispele iz raznih predelov Srednjega vzhoda, je skušal dati svojim akcijam tu in tam posebno silovitost. Naše čete so vselej hrabro odbijale te napade, ki so jih izvrševali oddelki, ki se niso udeleževali bojev. To delovanje je imelo doslej za sovražnika za posledico precejšnje izgube. Razen večjega števila ujetnikov je v zadnjih dneh izgubil tudi nad 30 tankov. Ako se upošteva obsega sovražnih oklopnih vozil v zadnjih 2 mesecih boje, ki je bila za naše čete zmagovita, so sovražne izgube tem očitnejše, če tudi upoštevamo, da se je nasprotniku posrečilo spraviti k ožini El Alameina znatna ojačenja. Te izgube obenem dokazujejo, da se naša vojna sila in hrabrost naših čet še vedno vsiljuje sovražniku navzlic njegovim silovitim zamohom proti naši razvrstitvi.

Berlin, 20. jul. d. K položaju v Severni Afriki pripominjajo berlinski vojaški komentatorji, da slika britanska propaganda po vsem svetu kot izreden vojaški uspeh dejstvo, da se je britanski silam v Severni Afriki posrečilo zadržati maršala Rommela pri El Alameinu. V zvezi s tem trdi britanska propaganda, da imajo Angleži sedaj na bojišču popolno svobodo akcije. Nemški

vojaški komentatorji pripominjajo, da je pač naravno, ako se je moral Rommel potem, ko je prodiril od zmage do zmage 800 km daleč v neprestanem zasledovanju v razkroju se nahajajočih sovražnikovih sil, ki so izgubile nad 80.000 moč in nad 1000 tankov, končno toliko ustaviti, da uredi svoje zveze z zaledjem, kar pa seveda še od daleč ne pomeni, da bi si Angleži s tem izvojevali »svobodo nadaljnjih akcij«. Dejstvo je namreč, da maršal Rommel še vedno sili britanskega poveljnika generala Auchinlecka, da spravi na bojišče poslednjega razpoložljivega britanskega vojaka, ako se hoče za silo ubraniti pred napadi italijanskih in nemških čet. Sovražnik v teh borbah neprestano izgublja vojaštvo in vojni material in problem pravčasnega nadomeščanja izgubljenih sil in moštva postaja za britansko poveljništvo od dneva do dneva težavnejši. Posebno se ta problem zaostrojuje glede na dejstvo, da Britanci v naraščajočem številu izgubljajo svoje transportno brodogojstvo in so samo do 18. julija v svojih konvojih, ki naj bi oskrbovali njihove čete na Srednjem vzhodu, izgubili že okroglo milijon ton transportnih ladij. O kakšni premoči sovražnika na morju že davno ne more biti govora. Posebno znatno za nevarnost, ki grozi sovražnikom ladjam od letalstva osvojskih sil, je tudi dejstvo, da sovražnikovo vojno brodogojstvo ni niti najmanj ne skuša vplivati na vojaški položaj.

Pojemajoča angleška premoč na morju

Ogromne izgube so prisilile Anglijo k občutni omejitvi pomorskega prometa

Berlin, 20. jul. V spominu je še, kako so v Londonu neprestano trdili, da bo zmaga v tej vojni oni, ki bo zmagal v bitki na Atlantiku, kar naj bi pomenilo, da bodo končni zmagovalci Anglosasi, ker ni nobenega dvoma, kakor so mislili, da sami obvladujejo morje in da bo zaradi tega sovražnik premagan tudi na suhem. Sedaj pa so v Londonu prišli že tako daleč, da se sprašujejo, ali ne bi mogla os dobiti tudi vojne na morju. Vsekakor so izgube trgovskega brodogojstva zaveznikov, zlasti Velike Britanije, odstranile poslednje utvare v tem pogledu. Zaradi tega, kakor ugotavljajo skoro vsi švicarski poročevalci, smatrajo v sedanjem trenutku tako v Londonu kakor v Washingtonu položaj za najbolj resen od izbruha vojne dalje, seveda ne le v pogledu bitke za Atlantik. Glede te poslednje poročila londonski poročevalci lista »Gazette de Lausanne«, da se je sedaj v spodnji zbornici zaključila razprava o izgubi anglosaske brodogojstva, da pa kljub temu ostaja problem v vsem obsegu še nadalje na dnevnem redu. Angleški vladi se je posrečilo prepričati parlament in narod, da bi javna razprava o tem vprašanju koristila samo sovražniku. Navzlic vsemu se zdi komentatorjem nekaterih listov, kakor »Times« in »Daily Herald«, neprijetno, da ostajajo javnosti neznan nekatera dejstva. Zato predlaga n. pr. »Times«, naj bi se zopet redno objavljali, čeprav nekoliko pozneje, seznanji izgub, medtem ko so nekateri drugi listi mnenja, da je javnost dovolj poučena o resnosti položaja.

Pričakovati smemo, da bo Churchill v kakem svojem novem govoru v spodnji zbornici poudarjal pomen položaja na Atlantiku. Zanimivo je v tem pogledu poročilo lista »Nazionalzeitung«, ki po sleh britanske propagandne navaja, da so izgube angleškega ladjevja nedvomno resne in sicer tako, da so bile oblasti prisiljene omejiti pomorski promet, kar je za široko angleško javnost pomenilo pravo presenečenje, saj si ni mogla predstavljati, da bi bile podmornice osi povzročile v zavezniškem brodogojstvu tolikšne vrzeli. To stanje pa po angleških trditvah omilja dejstvo, da se tako v Angliji kakor v Združenih državah pospešuje gradnja novih prevoznih kakor tudi vojnih ladij, tako da je uspelo nadomestiti tudi 73 rušilcev in drugih vojnih ladij, ki so jih Angleži izgubili od začetka vojne dalje, vendar pa se mnogi strokovnjaki boje, da so nove ladje prevelike in da je njihova gradnja prepočasna in zato zaskrbljenostjo vprašujejo, ali ne vplivajo morja na graditve velike pomorske družbe, ki so zainteresirane na tem, da bi se moglo posluževati teh edinic tudi po vojni.

V ostalem se zaskrbljenost angleških krogov ne ustavlja pri tem in se o vzrokih tako neverjetnih izgub na Atlantiku

pojavljajo vse mogoče domneve, izmed katerih je treba večino sprejeti s pridržki. Tako n. pr. v Angliji vprašujejo, kakor poroča poročevalci omenjenega lista, ali nimajo morda podmornice osi tajnih oskrbovalnih oporišč na drugi strani Atlantika. Ta sum se zdi mogoč zaradi tisočev otkov v Bahamskem otočju, ob kolumbijskem polotoku Vojairi, ki obvladuje Marakaibski zaliv ob dolgi zapuščeni obali Srednje Amerike in tudi Mehike, ob Karaibskem otočju itd. Seveda so to samo domneve, ki slone manj na dejstvih kakor na želji, da bi se našla kaka razlaga za neverjetne potopitve. Nekateri drugi strokovnjaki, pa se vprašujejo, ali ni morda vojaško poveljništvo spričo nujnih potreb vojne na drugih področjih zagrešilo neodpustne napake, da je nekoliko preveč prepustilo trgovsko mornarico sami sebi, alje pa s tem, da je odposlalo bombnike v Egipt, med tem ko bi mogli biti prav tako koristno uporabljeni na Atlantiku, kjer se vodi nič manj važna bitka za obstoj Anglije, bitka, zaradi katere bi mogla Anglija »celo« izgubiti vojno, ker bi imperij izgubil svoje osrednje središče odpora. K vsemu temu pripominjajo švicarski novinar, da te kritike najbrže niso umestne, kajti največje izgube je angleško trgovsko brodogojstvo utrpelo od ameriški obali Atlantika, kjer bi se angleški bombniki ne mogli uporabljati. V zvezi s tem se pojavlja med Veliko Britanijo in Ameriko polemika, ki je včasih močno zabrisana, ki pa izhaja iz angleških očitkov, da bi morali za zaščito zavezniških ladij ob obalah Atlantika poskrbeti Američani sami.

Posledica vsega tega je, da je misel o ustvaritvi drugega bojišča vedno bolj v zatonu, kajti čim večje so izgube ladijske tonaže, tem bolj postaja omejeno ozemlje, na katerem naj bi se takšna pustolovščina tvegala. Med tem pa morajo v Angliji pričakovati nadaljnje omejitve uvoza za civilno potrošnjo in prve bodo prizadete ravno osebe, ki so doslej prejemale razne pošiljave iz Amerike. Tako se prebivalstvo Anglije spričo teh dejstev vedno bolj vprašuje, ali ne bodo Anglosasi končno celo izgubili vojne. (Piccolo.)

Zbiranje volnenih odpadkov v Angliji

Stockholm, 20. julija d. Londonski dopisniki švedskih listov javljajo, da po angleške oblasti zaradi zmerom občutnejšega pomanjkanja volne odredila rigorozno zbiranje vseh odpadkov volnenega blaga in drugih volnenih izdelkov. Pod grožnjo občutnih kazni je bilo prepovedano slihermo nepotrebno trošenje in uničevanje cunj.

Obnovite naročnino!

SOVJETSKI UMIK SE NADALJUJE

Zasledovanje sovražnika zopet v polnem razvoju — Letalstvo uničuje sovražne kolone vzhodno od Rostova in v loku Dona

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 20. jul. Nemško vrhovno poveljništvo objavlja naslednje vojno poročilo:

Na jugu vzhodne fronte so po končanem deževju zasledovalne borbe v južni in vzhodni smeri zopet v polnem razvoju. Bojna letala so razbila sovražne kolone vzhodno od Rostova in uničila važne oskrbovalne zveze sovražnika ob izlivu Dona ter podpirala uspešno zasledovalne borbe v loku Dona.

Sovražnik je tudi večerj z močnimi silami napadal mostišče pri Voronežu. Vsi poskusi sovražnika, da bi zopet zavzel mesto, so bili v trdih bojih, deloma s protinapadi in ob podpori letalstva odbiti. Izmed 60 napadajočih tankov jih je bilo 36 uničenih.

V prostoru okrog Moskve je letalstvo z uničujočim uspehom bombardiralo železniške proge.

Južno od Ilmenskega jezera so se razbili krajevni napadi sovražnika. V teh borbah je bila uničena sovražna skupina in razdejanih 19 tankov.

Področje luke Murmansk je bilo večerj s posebnim uspehom bombardirano. V dokih ter v skladiščih tekočega goriva in drugih vojnih potrebščin so nastali veliki požari. Lovci so sestrelili v zalivu Kola 17 sovražnih letal.

V severni Afriki obojestranska delavnost in borbe krajevnega pomena.

Severnovzhodno od Londona je doseglo nemško bojno letalo zadetke na važno oboroževalno tovarno.

Na nemško-nizozemskem obmejnem ozemlju so angleška letala odvrkla večerj nekaj bomb na stanovanjske okraje. Eno sovražno letalo je bilo sestreljeno.

Angleško letalstvo je ponoči s slabimi silami napadlo nekatere kraje ob Nemškem zalivu, zlasti Bremen in Oldenburg. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. Tri sovražna letala so bila sestreljena.

Pri uspešnih obrambnih bojih za mostišče pri Voronežu se je posebno odlikovala pehotna divizija iz Slejze. Lovski oddelek »Udet« je dosegel svojo 2.500. letalsko zmago.

Zasledovanje sovjetskih čet na umiku

Berlin, 20. jul. d. Zasledovanje poraženega sovražnika na področju pri Voronežu in ob spodnjem toku Dona se nadaljuje brez prestanka navzlic izredno slabim cestam, ki so premenjene v prave reke blata zaradi velikih ploh zadnjih dni. Tako izjavljajo danes v vrhovnem nemškem poveljstvu v dopolnitev večerjnjega uradnega poročila.

Nemške oklopne jedinice so pregazile vrsto sovražnih postojank, ki so bile obrambno dobro utrjene, in so po zlomu srdulega sovražnega odpora zgradile onkraj reke važna mostišča, ki jih bodo mogle sedaj izkoristiti za nadaljnje bližnje ofenzivne akcije. Nemško letalstvo, ki ni niti za hip dalo sovražniku oddiha, prizadeva mo neprestane izgube, je razpršilo boljševo čete na umiku in uspešno obstreljevalo s strojnimi. Južnovzhodno od Rostova so bili nemški bombniki zlasti delavni in so z bombami vseh kalibrov obnavljali železniška križišča, natrpna z vlakci, in oskrbovalna skladišča. Veliki požari so se razširili zlasti v zalozah goriva. Trije vlaki, natovoreni s četami in vojnimi potrebščinami, so bili popolnoma uničeni. meletom ko je drugih 19 utrpelo izredno hudo škodo. Sovražna letališča južno in severno od Rostova je nemško letalstvo silovito bombardiralo.

Madžarske oklopne čete so ustavile sovražnika tudi v zapadnem odseku Donca. Kjer so dosegle to veliko rusko reko in poglone sovražnika na drugi breg. Razni sovjetski protinapadi, ki so jih podpirala letala in tanki, so bili krvavo odbiti. Rdeči so v tej akciji izgubili 21 tankov.

Drugi boljševoški napadi proti nemškemu mostišču pri Voronežu so bili prav tako zavrnjeni s hudimi izgubami za sovražnika. Nemško letalstvo, ki je poseglo v borbe s polpiranjem pehote in motoriziranih čet, je tudi v tem odseku prizadelo sovražniku hude izgube. Vzhodno od Voroneža je nemško letalstvo nadaljevalo obstreljevanje prometnih križišč in železniških naprav.

Navzlic izredno slabim vremenskim razmeram so nemški lovci v južnem odseku bojišča sestrelili 15 sovražnih letal.

Tri dejstva

Berlin, 20. jul. d. Pod naslovom »Tri dejstva po treh tednih ofenzive« objavlja »Zwölfuhrblatt« v ponedeljkov komentar o vojaškem položaju na vzhodni fronti, v katerem naglašja, da bi bila v sedanjih okoliščinah nemiselna vsaka misel, da je sovjetska vojska še sposobna za kak protinapad večjega obsega, s katerim naj bi si olajšala kritični položaj. V treh tednih so nemške, italijanske, rumunske, madžarske in slovaške čete med neprestanimi borbami prodrle 400 km daleč »sovražnikovo ozemlje in osvojile vrsto sovražnih strateško važnih postojank, izmed katerih je dovolj omeniti samo Voronež in Vorosilovgrad. Nemške in zavezniške čete se na široki fronti pomikajo zmerom bližje vzhodnemu toku reke Dona. Iz dosedanjih ofenzivnih operacij, ki so dovedle do navedenih sijajnih rezultatov, je treba podčrtati naslednja tri dejstva: 1. Kakor je ugotovilo že nemško vrhovno vojno poveljništvo kratko in jedrnatno v svojem poročilu, je Timošenkova južna sovjetska armada že v precejšnji meri razbita. 2. V obstoječih okoliščinah postaja zmerom bolj težavna strategija umika, ki se je poslužuje Timošenko in ki je bila spočetka naslonjena na trdovraten odpor, a se je nato izprevrila v zmerom manj odporn umik, čigar namen je bil, pripraditi sovjetskim silam še večje

žrtve ljudi in materiala. To izpreminjanje taktike umikanja je prav znatno za ogrožene armade, s katerimi Timošenko še razpolaga. 3. Nemški in zavezniški vojaški uspehi na vzhodu Evrope so sprožili v zavezniškem taboru močno reakcijo in morda od 1. 1939 dalje vojaški dogodki še nikoli niso tako kakor sedaj vplivali na nasprotniški tabor.

Vsestransko udejstvovanje letalstva

Berlin, 20. jul. s. Nemški bombniki so v soboto večkrat zaporedoma napadli sovjetsko zaledje na področju pri Moskvi. Bombe velikega kalibra so zažgale več tovornih vlakov in na več krajih prekinile prometne zveze proti Moskvi. Več postaj in železniških naprav v raznih pokretnih središčih je utrpelo veliko škodo. Na nekem železniškem razkladišču so bili zadeti številni vagoni z gorivom. V noči od sobote na nedeljo so nato nemška letala nadaljevala svoje bombardiranje železniških zvez na vsem te področju. Na več krajih

so eksplozije uničile tire in zaustavile ves železniški promet. Na vlakih, ki so se zaradi tega kopicili na posameznih mestih, so nemška letala odvrkla več hono najtežjega kalibra. V prvih jutranjih urah večerjnjega dne so nemška letala učinkovito zadelata tudi sovjetska letališča južno od Moskve, kjer je bila povzročena velika škoda na vseh napravah.

Sovjetsko priznanje izgube Vorosilovgrada

Rim, 20. jul. s. Sovjetsko vojno poročilo, izdano sredi, poroča, da so čete rdeče vojske, ki se bore v odseku pri Vorosilovgradu, na višji ukaz zapustile mesto.

Ankara, 20. jul. d. V svojem vojnem poročilu, ki je bilo objavljeno sredi, priznava sovjetsko vojno poveljništvo izgubo mesta Vorosilovgrada, čigar zavzetje je bilo v poročilu nemškega vrhovnega vojnega poveljništva objavljeno že v soboto. Sovjetsko poročilo pravi, da so se morale pred nemškim pritiskom sovjetske čete ponovno umakniti proti jugu in vzhodu.

Nemške in zavezniške čete so prodrle v treh tednih 400 km daleč

Berlin, 20. jul. Veliki napad na vzhodu se je začel, kakor je znano, pred tremi tedni, v zori 28. junija. Ob začetku četrtega tedna borba so zmagovalce nemške, italijanske in zavezniške čete ponekod že do 400 km oddaljene od izhodnih postojank, prodirajo pa še nadalje, uničujoč obupni sovražnikov odpor, ki ga ponekod še uveljavlja.

Na področju pri Voronežu in tam, kjer so bile zbrane sovjetske divizije z nalogo, da za vsako ceno preprečijo obkolitveni manever na severovzhodni strani železniške zveze med Doncem in Stalingradom, so bili stri tudi obronbi oddelki. Kmalu bo znano, kaj pomeni to za nadaljnji razvoj, za sedaj pa je značilen pesimizem anglosaških vojaških opazovalcev, ki že priznavajo, da je na vsem doneškem področju postal položaj za sovjetsko vojsko izredno kritičen, pripominjajoč nadalje, da v sedanjih okoliščinah Timošenko ne preostane nič drugega kakor rešiti, kar se rešiti da. Prav tako značilna so na drugi strani zagotovila Moskve, da so rdeče vojske še nedotaknjene in da se torej lahko brez skrbi poslužujejo orožja prostora. Čeprav je to orožje včasih dvorezno. V kolikšni meri so vojske sovjetskega maršala dejansko ostale nedotaknjene, nam bodo v kratkem povedale številke nemškega vrhovnega poveljstva. V glavnem si lahko napravimo sliko o tem že sedaj, če čitamo razna poročila vojnih dopisnikov, iz katerih je razvidno, da je bilo več rdečih divizij odrezanih od glavnih ali obkoljenih ali uničenih. Še boljše sliko si o vsem tem nudi pogled na zemljevid, upoštevač najnovejši obkolitveni manever, o katerem je s primerno diskretnostjo pisal te dni vojaški sodrudek agencije DNB.

Kar se tiče tako znanega orožja prostora, tudi Moskva sama že priznava, da bi moglo postati to orožje dvorezno. Ni namreč brez pomena, ako glasilo sovjetskih oboroženih sil »Krasnaja Zvezda« dan za dnem ponavlja, da je treba umik, če tudi je prostovoljen in primerno organiziran, vendarle zadržati v mejah, ki morajo biti v naprej določene, kakor tudi ni brez pomena, da razna dnevnega povelja, ki so jih Nemci našli pri ujetnikih, opozarjajo na nujno potrebo, da se jedinice ne smejo več umikati, da iz nobenega razloga ne smejo zapustiti lastne postojanke in da se mora boriti do zadnjega moža. K temu je treba pripomniti, da so ti pozivi, ki so v popolnem nasprotju z znamenitim dnevnim poveljem maršala Timošenkova, naslovljeni tudi na čete, ki operirajo v odseku; kjer je bil v prvih dneh dejansko izvršen več ali manj prostovoljen umik. Iz tega lahko sklepamo, da se je ta umik v določenem trenutku spremenil v pravi kaotični beg. To nam na drugi strani razlaga obupno srdušost, s katero so se zaradi navedenih dnevnih povelj sovjetske ednice borile tudi tedaj, ko se je zdel vsak odpor ne le brez koristi, temveč tudi, kakor bi dejal Göbbels, živalsko idiotski.

Prav v tem pogledu zasluži pozornost na »novejši« članek nemškega propagandnega ministra v zadnji številki tedenske revije »Das Reich«. Članek je tem bolj aktualen, ker se svet vedno bolj vprašuje, kako je mogoče, da Stalinov vojak žrtvuje svoje življenje brez ugovora in s tolikim prezirjem onega, ki je prepričan, da preliva »svojo kri za velik ideal. Prav na to vprašanje odgovarja izčrpno dr. Göbbels, ki v glavnem trdi, da so najboljše lastnosti sovjetskega vojaka one, ki označujejo nekatere primitivne narode, govorijo o hrabrosti in evropskem smislu ali celo o junaštvu pa bi bilo absurdno. Ruski vojak se je vselej boril z divjo srdušostjo, ki izhaja predvsem iz »živalskega nagona samoohranitve«. Tu di sedaj se bori z isto srdušostjo, ki pa izhaja iz prezira življenja, ki ga je boljševoški režim znal privzgojiti in razviti do viška. Življenje za Stalinovoga vojaka ima le toliko pomena, v kolikor ga je treba braniti, toda obramba je nato poplačana z žrtvijo, ki odrešuje poedince od nadaljnjih žrtv, bodisi na bojišču ali v tvojnicah ali v rudnikih. »Ničevno« je beseda, ki označuje obupno predanost ruskega naroda. Na drugi strani je treba priznati, da so kremelski voditelji znali izkoristiti nekatere psihološke, skoro bi rekli, psihopatične posebnosti ruskega naroda v tolikšni meri, da bi negativni fanatizem tega naroda mogel postati usoden za vso Evropo.

Glede moskovske trditve, da so Timošenkove vojske nedotaknjene, pa zasluži

pozornost nekatere ugotovitve vojaškega tolmača londonskega radia, ki je dejal med drugim: Nobenega dvoma ni, da se je večini Timošenkovi čet posrečilo umakniti se v redu onkraj Dona, reke, ki bo bržkne tvorila novo obrambno in ofenzivno črto sovjetske vojske. Seveda je bilo treba pri tem žrtvovati zaščitne jedinice, ki so imele namen, kriti umik. To je dalo jasno razumeti tudi rdeče poveljništvo. Ni tudi izključeno, da je na nekaterih mestih, zlasti ob robu sovražnega napada, obkolitveni manever tu in tam uspel in da so zaradi tega bile odrezane od glavnih znatne sovjetske sile. Na drugi strani je treba upoštevati, da so takšni žepi pogosto koristni, v kolikor namreč prispevajo k zavlačevanju zmagovalčevega napredovanja, predvsem pa zato, ker vzpodbujajo k gverilski vojni. Dejstvo je namreč, da se velik odstotek obkoljenih čet vselej reši in umakne v gošča, gozdov ali v močvirnate predele, odkoder je mogoče v primernem trenutku zopet začeti borbo ob strani krajevnih partizanov. Seveda, zaključuje navedeni londonski tolmač, ne smemo pričakovati, vsaj za sedaj ne, da bi sovjetske čete v tej fazi umika spet povzele pobudo ali prišle celo v ofenzivo.

Po mnenju berlinskih krogov so te propagandne izjave vredne zabeležbe, če že ne zaradi drugega, pa zato, ker si tako lahko ustvarimo približno sliko o čudnih sredstvih, ki se jih poslužujejo utvarjalci onkraj Rokavskega preliva, da bi dvignili moralo svojega naroda. V ostalem so se tu iluzionisti ameriške republike znašli v podobnem položaju, saj so njihovi komentatorji še bolj bedasti. Tipičen je primer bostonskega radia, ki je k nemški zasedbi Vorosilovgrada pripomnil, da se je Timošenko s tem končno rešil te »mrtve težave«.

V Berlinu pripominjajo, da bodo zmagovalne armade osi v bližnjih dneh in bližnjih tednih poskrbele za olajšanje še glede drugih mrtvih tež, ki bremene sovjetskega maršala in ki se bo potem lahko hitreje umikal — v veliko zadovoljstvo bostonskega radia. (Piccolo.)

Nemška letala nad Anglijo

Berlin, 20. jul. d. V oboroženih izvidniških akcijah, ki so jih večerj izvedla nemška bojna letala nad angleškimi otočjem, so metala tudi bombe težkega kalibra na važno industrijsko napravo v bližini Chelmsforda. Kakor javljajo s pristojne nemške vojaške strani, je bila v raznih poslopih te tovarne povzročena velikanska škoda. Druga nemška letala so napadla pomorske objekte v britanskem vodovju.

Britanska vojna letala so večerj v spremstvu lovskih letal skušala preleteti Belgijo in severno Francijo. Nemško protiletalsko topništvo in lovsko letalstvo je sovražnika takoj zavrnilo.

Angleški vznemirjevalni poleti nad Nemčijo

Berlin, 20. jul. d. Britanski bombniki so v noči na ponedeljek izvršili nekaj neučinkovitih vznemirjevalnih napadov na obalno področje severnozpadne Nemčije. Kakor javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta, so bila po doslej zbranih podatkih 3 izmed napadajočih britanskih letal sestreljena.

Berlin, 20. jul. s. Iz vojaškega vira se doznavja, da je osamljeno britansko letalo večerj dopoldne ob slabem vremenu napadlo naseljene okraje nekega kraja ob nemško-nizozemski meji, ki je brez kakršnega koli vojaškega ali gospodarskega pomena. Nemški lovci so letalo sestrelili. Druge poskuse angleških letal v teku večerjnjega dneva na področju ob Rokavskem prelivu so močni oddelki nemških lovcev prav tako zavrnili in prisilili eskadro sovražnih bombnikov v spremstvu letal tipa Spitfire, da se je vrnila.

Portugalski minister v Beirutu

Lorenzo Marquez, 20. jul. s. Z letalom je prišel v Beirut portugalski minister za kolonije Machado, ki so ga sprejeli generalni guverner Bettancourt in druge osebnosti. Minister je večerj osebno prisostvoval svečanosti uradne izvršitve povelja Manice in Sofale.

Razstava ljudske cerkvene umetnosti

Svečani otvoritvi sta prisostvovala Genovski vojvoda in vojvodinja

Venezija, 20. julija s. V navzočnosti Kr. Visočanstev vojvode in vojvodinje Genove, državnega podtajnika za narodno vzgojo Riccarda del Giudicea in drugih osebnosti je bila večer dopoldne otvorjena v Napoleonovi dvorani Kraljeve palače prva razstava ljudske cerkvene umetnosti. Razstavo je zamislila in izvedla po nalogu stranke organizacije Dopolavoro s sodelovanjem italijanskega komiteja za ljudsko umetnost. Razstavo ne dokumentirajo samo globoke verske čustvenosti italijanskega naroda, ki se kaže zlasti v ljubezni do družine, do

dela, do praznikov in do oddiha, temveč tudi sposobnosti italijanskih ljudskih umetnikov. Razstava je razdeljena na štiri oddelke, katerih prvi prikazuje ljudsko cerkveno umetnost v domači hiši, drugi isto umetnost v življenju na polju, tretji v življenju po gorah in četrti v življenju na morju. Vojvoda in vojvodinja Genove, ki sta si podrobno ogledala razstavo v spremstvu predsednika izvršnega odbora senatorja Bortera, sta izrazila svoje zadovoljstvo nad lepoto, vrednostjo in zanimivostjo razstave in nad vrednostjo razstavljenih del.

Čiščenje Slovenije od „partizanov“

Pod tem naslovom objavlja nedeljski »Piccolo« izbrano poročilo svojega dopisnika Carla Tigolija z vojne področja v Sloveniji:

Ako bi bil pretekle dni z nami kateri izmed onih gospodov anglosaske propagande, ki tako radi pišejo vesti o »druzi front« na Balkanu in jih potem objavljajo v čilskih tiskih, bi bil gotovo razočaran nad šibkostjo te fronte, ustvarjene na račun Stalina in Churchilla. Pred nekoliko dnevi smo šli s poveljnikom armijskega zbora prav tja, kjer so uporniki bahavo naglašali, da imajo nezavzetne postojanke in odkoder so izhajala napihnjena svojna poročila, ki sta jih moskovski in londonski radio razširjala kot vesti z »druge fronte«. Da so pozimi in še kak mesec kasneje uporniki povzročali nekoliko nadleg, je znana stvar. S svojimi akcijami so dosegli to, da so naši vojaki trpeli več mraza, kakor je bilo potrebno, da so povzročili morda večje napore, nego so navedli v strelskem jarku, so tudi koga izdajalsko umorili, toda sedaj prihaja ura obračuna, ko bodo vse drago plačali.

Velika vojaška enota, ki je kot posadka v nekem pasu slovenskega ozemlja, se da primerjati velikemu telesu, ki ga strupene in kratkovidne žuželke lahko nadlegujejo s tem, da ga pikajo, dokler veliko telo samo sem pa tja malo strice doživi, da odpodi sitneže. Slednji pri tej gibih odletavajo v celih oblakih in zopet sedajo na isto mesto, kjer se jim je posrečilo napraviti kak globlji ubod. Tako se lahko nadaljujejo nekoli časa, dokler potrpečljivo telo ne napravi silnega giba, ali, kakor to dela govedo z zamahovanjem repa ali z zamahom gobca ob rebra, pri čemer jih stre na tisoče, da popadajo v mlaki krvi. Ista stvar se sedaj dogaja z uporniki, tako zvanimi »partizani«, ki žurno odnesejo pete, kadar se jim ne posreči napad iz zasede ali presenečenje. Izginejo po neprehodnih gorskih potih in se zatečejo v svoja skrivališča, kjer pa tudi ne bodo dolgo uživali miru. Kazen jim je za petami in prav te dni dežujejo nanje udarci, da ostajajo v njihovih vrstah kupi nepokopanih trupel. V nekem delu pokrajine, kjer so mislili uporniki, da so se zaradi neprehodnosti potov, zaradi obširnih gorskih gozdov in zaradi oddaljenosti od naselbin utrdili za vedno, je prišla divizija pehote, ki ima nalog, da brzo in po načrtu izvede čiščenje. To je ena izmed onih divizij, od katerih poveljnik lahko za uspeh zahteva vse, samo ne tega, da bi stale brez dela in se dale zbadati od škodljivih žuželk. Poveljnik armijskega zbora se je napotil med vojake v ta komaj očističen kraj, kjer so zopet zazvonili cerkveni zvonovi. Vozil se je v odprtem vozu ob potih, kjer so uporniki bahavo naglašali, da so gospodariji, ter nadzoroval začeto delo, dajajoč nova navodila za čiščenje.

Toda o teh »junakih druge fronte« ni niti niti sledu. Bombe in streljivo so jim priporočile, naj jim preizprazni kraj in si poiščejo zatočišče bližje meje. Treba je vedeti, da jih ni bilo malo, da niso bili slabo oboroženi, kajti tu je bil osredotočen cvet krdel, tu so bili oddelki v rdečih srcah s popolno opremo pod vodstvom srbskih oficirjev in tem četam je pomagala topla, ki je opravljala zvezne posle, skrbela za prehrano, za izvidništvo in za dajanje znakov.

Vojaki se niso ozirali ne na te sile, ne na njihovo avtomatsko orožje. Poveljnik je med svojim obiskom poklical moža, ki so se bili v podjetju najbolj odlikovali po svojem pogumu ter jih je odlikoval, poudarjajoč, da je s tem hotel odlikovati vse oddelke, kajti vsi vojaki so dokazali, da so vredni visokega slovesa italijanske pehote. Razumljivo je, da to očistevalno podjetje, poverjeno diviziji, ni bil enostaven vojaški sprehod, kajti uporniki, ki niso vedeli, kdo jim stoji nasproti, so si domišljali splošno, da se bodo lahko ustavljali in morda celo zmagali. Toda, če so mislili, da bodo lahko nadaljevali svojo zimsko taktiko, so se kruto motili. Na vsak njihov napad sta pehota in topništvo divizije odgovorila s protinapadom ter prešla v boj in zasledovanje. Ako so bile te borbe skromne po številu udeležencev, so vendar imele značaj živavosti in sile ter so bile vredne onih borb, ki se odigravajo na drugih vojnih področjih. Ako so uporniki poneli obdelavljivi oddelki, ki so takoj ob zori nastopili oddelki, ki so očistili kraj v globino kakih 20 km. Po prvem spopadu o »junakih Stalina« ni bilo skoraj sledu, razen okrvavljenih cunj, zapuščenih na begu, dinamita in municije, s katerimi je vojska napravila umeteljni ogenj. Tako se je godilo dan za dnem, dokler ni pokrajina postala popolnoma mirna in je bilo mogoče potovati, ne da bi kdo streljal po kolonah, ki so prinašale živce, in ne da bi bile posadke nadlegovane s puščarjenjem.

Kakor smo že omenili, je način borbe edino iznemen napad. Naučili so se ga od razbojnikov in kakor slednji tudi uporniki namerijo iz gozda strojnico kadar vidijo na potu kolono. Po prvih strelah pobegnejo, preden more napadeni odgovoriti. Zopet drugič se v zaščiti temne noči bližajo manjšim posadkam in jih skušajo premagati, napadajoč navadno 30 na enega. Ako se napad takoj posreči, ga nadaljujejo, pri najmanjšem odporu pa se takoj umaknejo in odnese s seboj tudi mrtve da bi ne pustili sledov. Isto tehniko borbe so hoteli uporabljati tudi na področju, o katerem govorimo, pa so kaj hitro opazili, da v vojni ni vedno koristno poslušati se istih načinov. Vojaki jih puščajo blizu utrd, jih puščajo, da streljajo, v danem trenutku pa skokijo in svojih položajev in se vržejo na

zasledovanje. Uničujoče delo, ki so ga izvršili komunisti v teku svojega bivanja v naselbinah, zgovorno priča o njihovi divjosti in divjaskih nagonih. Ob cestah so vidili razbita znamenja. Ko so vojaki prišli v te kraje, so skrbno zbrali vse bogoslužne predmete in jih izročili župnikom, toda mnogih predmetov ni bilo mogoče najti. Predvsem ni oltarnih prtov in obrednih oblik ter dragocnejših stvari, kajti uporniki ne čutijo le velikega pomanjkanja orožja in municije, ampak tudi tkanin vsake vrste. Tako je veliko pomanjkanje blaga med njimi, da si ne morejo napraviti obvez in šotornih starih itd. Zato odvezamo vse potrebno, da bi si nabavili te važne predmete. V zvezi s tem so mi povedali zanimiv dogodek iz neke vasi, kjer je bila pod poveljstvom mladega kapetana italijanske posadke. Kapetan je opazil, da se ob določeni popoldanski uri redno pojavita sredi trga dve mladi in lepi dekleti z otroškima vozičkoma. Častnik je imel dovolj povoda, da je nekaj zasumil in nekega dne ju je brez šuma utrdil, hoteč občudovati njuna dojenčka. Bil ni niti najmanj presenečen, ko v vozičkih ni našel dete, marveč srbske uniforme, velik zavoj obvez, dva revolverja in na dnu vsakega vozička po dve puški srbske vojske. Obe dekleti sta se izgovarjali, da imata orožje in ostalo od nekega neznanca. Kapetan seveda ni verjel temu zagotovitvi in je naročil, naj dekleti le dalje peljeta vozička, kamor sta pač namenjeni. Dekleti sta šli do pokopališča in še kak kilometer dalje. Tu sta sedela dva možaka in eden izmed njih je čital časopis. To je bilo dogovorjeno znamenje za spoznanje, kakor sta dekleti malo prej izjavili kapetanu. Ko sta vozička dospela do obeh mož, sta se dvignila, toda že je zagrmel klic »Roke kvišku! zaradi boljšega razumevanja v slovenščini. Neznanka sta se spustila v beg, toda kmalu so ju podrla krogla. Ta dogodek morda ne spada v okvir članka, toda pojasnjuje dve dejstvi, predvsem zahrbtno akcijo, ki jo vrše tako zvani »simpatizerji« za upornike, in strogost, ki je absolutno potrebna proti vsakomur. Zvijaje ki se uporabljajo proti nam, so neskončne in gotovo nism izmed tistih, ki bi priporočali zelo podrobno razlikovanje. Življenje naših vojakov in naših tovarišev je sveto in je treba vsako protinapadno delovanje strogo kaznovati. Drugo dejstvo, ki ga dogodek razgalja, kaže, kako pravična so navodila, ki jih je dal poveljnik armadnega zbora svojim vojakom: Napadajte, reagirajte takoj, porušite gnezda, očistite kraj! Neki vojak »Macerate«, ki je poslušal te besede poveljnika, si je za zagorelo roko zaviljal kratke brke in dejal s smejotimi se očmi: To kar nam prepušitate, Ekscelesca!

Vojna na morju

Buenos Aires, 20. julija s. Večera je severnoameriško mornariško ministrstvo objavilo, da so bili v zadnjih 12 urah potopljene trije nadaljnji trgovski parniki. Neki ameriški parnik srednje tonaže je potopila neka podmornica osi več sto kilometrov od vzhodne obale. Prav tako je neka podmornica osi potopila tudi britanski parnik srednje tonaže, ki je bil v službi Zedinjenih držav. Tretji ameriški parnik pa je bil potopljen v Bengalskem zalivu, verjetno od japonskih letal.

Potopljene ladje naj bi nadomestila letala

Lizbona, 20. julija d. Iz New Yorka javljajo, da je imel ameriški strokovnjak v ladjedelništvu Henry J. Kaiser o priliki splošne nove ladje na zapadni ameriški obali govor, v katerem je izrazil bojazen, da utegevo zavezniki doživijo nove hude poraze, kakor so ga na primer ameriške čete utrpele na Filipinskih otokih Kaiser je med drugim naglasil: »Ne maramo drugega Bataan (polotoka v Manilskem zalivu), toda vendar je danes več front, ki jim grozi ista usoda kakor Bataanu, ako nam ne uspe čim hitreje rešiti problema prevoza naših čet na ogrožena vojna področja. Ameriški strokovnjak za ladjedelništvo je nato kot edino možno pot iz krize zaveznika transportnega vprašanja označil takojšnjo gradnjo velikih števil orjaških transportnih letal tipa »Mars«, s katerimi bi bilo mogoče prepeljati v Anglijo dovolj rezervnih čet in vojnih potrebščin, ki jih potrebuje Anglija na posameznih bojiščih. Po mnenju ameriškega strokovnjaka so letala edino prometno sredstvo, ki bi moglo zaveznike rešiti pred nevarnostjo podmornic osovinskih sil.

Kmet — temelj obnove Rumunije

Bukarešta, 20. julija s. Ob priliki otvoritve poljedelskega zdravstvenega tečaja za učitelje in učiteljice na sedežu poljedelske fakultete vseučilišča v Bukarešti je imel podpredsednik rumunske vlade prof. Mihael Antonescu govor, v katerem je zlasti poudaril bistveno razliko med dvema načinoma državne obnove: Med povsem formalno obnovo države, ki se kaže samo v besedi novih zakonov, in dejansko obnovo, izvršeno z globokimi reformami državnega organizma. Nato je kritiziral napake, storjene v preteklosti v Rumuniji, ki je lastno zadržanje usmerjala v smislu zapadnih demokracij. Sedanja Rumunija se mora vrniti k sebi in z ljubeznijo gledati na deželo in na njene poljedelce. Ta ljubezen naj bo resnična in ne samo na ustih, saj gre za ljubezen do tistega sloja rumunskega naroda, ki daje najčudovitejši zgled kreposti in ustvarja glavne pogoje, na katerih stoni pravica Rumunije do zemlje in življenja.

Vojna na Kitajskem

Sanghaj, 20. jul. d. Odkar je Čungking po kopnem docela odrezan od svojih zaveznikov, skuša Čangkajskova vlada vsaj z ojačenjem letalskega prometa vzdrževati najnujnejše zveze z inozemstvom. Tako javljajo, da sta bili v svrhu lažjega in bolj rentabilnega poslovanja združeni na ozemlju Čangkajskove Kitajske poslujoči letalski prometni družbi »Eurasia« in »China National Aviation Corporation«. Poslovanje združenih letalskih družb je bilo postavljeno pod vojaško nadzorstvo in popolnoma podrejeno vojaškemu interesu. Pred izbruhom sedanje vojne je bilo 40% delnic letalske družbe »Eurasia« v nemški posesti in osebe po večini nemške narodnosti. Druga letalska družba pa je bila prvotno v oblasti ameriškega kapitala.

Prehranjevalne težkoče v Indiji

Lizbona, 20. jul. d. Kakor javljajo iz Londona, objavlja dopisnik »Timesa« iz New Delhija poročilo o nevarnosti lakote v Indiji. Slabe žetve v zadnjih letih in izguba Birme, odkoder je Indija uvažala ogromno količino riža, so ustvarile skoraj nepremagljive težave v prehrani indijskega prebivalstva. Poleg tega so se zaloge živil v Indiji zelo skrcile tudi zaradi tega, ker je zelo narasla potrošnja in sicer na račun povečanih britanskih vojaških posadk, posebno na otoku Cejlonu. Riža, ki ga je Indija prej v velikih količinah uvažala iz Birme, v Indiji najbolj primanjkuje, odkar je navezana zgolj na lastni pridelek. Iz uradnih indijskih podatkov je razvidno, da znaša primanjkljaj riža za prehrano prebivalstva v prihodnjih mesecih nad 21 milijonov ton, primanjkljaj žita pa okrog 400.000 ton. Kriza v prehrani Indije se zelo zaostruje tudi zaradi zmerom bolj težavnih transportov, zaradi preobremenjenosti prometnega omrežja doma in zaradi zmerom slabših zvez Indije z ostalim svetom.

Razvoj in naloge nemškega kmetijstva

Berlin, 20. jul. s. Državni tajnik v ministrstvu za kmetijstvo Herbert Backe je na zborovanju voditeljev prehranjevalne in poljedelske službe pokrajin ob zornem Dunavu govoril o nalogah kmetijskega prebivalstva v vojni. Ugotovil je, da je nemški narod v zadnjih treh letih dosegel velike zmage tudi na področju poljedelske politike. S tem ni bil dosežen le pomemben doprinos za prehrano Nemčije, temveč je bilo mogoče pošiljati živila celo v druge evropske države. Vsa vprašanja, ki izvirajo iz tesnega prostora nemške države, so bila rešena, a sedaj nas čakajo druge težave naloge, zlasti na področjih, ki so jih zasedle nemške čete. Tako čakajo nemške čete v bližnji bodočnosti velike dolžnosti, saj bodo morale prav one ustvariti osnove za prehranjevalno avtarkijo Evrope. Seveda, je dejal govornik, za izkoriščanje novih poljedelskih prostorov, ki so jih zasedle nemške oborožene sile, zlasti za izkoriščanje novih sovjetskih prostorov, bo treba še zgraditi ceste, velike električne naprave in izvršiti vse drugo potrebno delo. Ze sedaj, ko še traja vojna, se je to delo že začelo, kar je bilo tudi nujno, saj mora Nemčija zagotoviti ne le prehrano svojemu narodu, temveč tudi svoji vojski ter vojski inozemskih delavcev, ki so prišli na delo v Nemčijo. Svoj govor je državni podtajnik Backe zaključil s poveljevanjem dela, ki ga bodo morali nemški kmetje izvršiti v Nemčiji sami in na vseh novih ozemljih vzhoda, da bodo izpolnili vojno gospodarstvo.

Novi turški poslanik v Berlinu

Ankara, 20. jul. s. Predsednik republike je potrdil imenovanje novega poslanika v Berlinu v osebi bivšega obrambnega ministra Safeta Arkana. Novi poslanik bo v kratkem odpotoval v Berlin.

Ameriške vojne napovedi

Berlin, 20. jul. s. V komentarju o Rooseveltovemu proglasu o vojnem stanju med Zedinjenimi državami, Madžarsko, Rumunijo in Bolgarijo poudarja »Völkischer Beobachter« med drugim, da more ta izjava zbuditi kvečjemu smeh. Bela hiša je očitno pozabila, da so te države prekinile diplomatske odnose z Ameriko in Anglijo že decembra lanskega leta in se s tem označile kot v vojnem stanju z obema anglosasima velesilama. Ta novi teatralni korak predsednika Zedinjenih držav je torej samo majhna in smešna zadovoljitev Moskve ter naj nadomesti ono dejansko pomoč, katere Amerika ne more pošiljati.

Ukinitev avtomobilskega prometa v Braziliji

Buenos Aires, 20. jul. s. Iz Ria de Janeiro poročajo, da je v Braziliji zaradi poslednjih vladnih ukrepov o prepovedi avtomobilskega prometa imobiliziranih 21.000 zasebnih in okoli 1000 vladnih avtomobilov, ni pa še znano število vseh v državi ustanovljenih avtomobilov.

Na Portugalskem aretirana angleška oficirja

Lizbona, 20. jul. d. Portugalska policija je v bližini mesteca Porto Alegre aretirala neposredno po prestopu špansko-portugalske meje dva britanska častnika, ki jima je uspelo pobegniti iz nekega ujetniškega taborišča ter se vtihotipiti preko španije na portugalsko ozemlje. Britanska častnika sta bila internirana.

Ženske v avstralski vojaški službi

Sanghaj, 19. jul. d. Zaradi velikega pomanjkanja, ki se obični v obrambni organizaciji Avstralije, uporabljajo avstralske vojaške oblasti v zmerom večjem številu tudi ženske kot pomožne moči. Kakor javljajo v terek iz Sydneya, služijo večje število avstralskih deklet tudi že na fronti. Sydneyško poročilo pravi, da dekleta v pomožni službi v avstralski armadi preduševajo nadomestila moške sile v gotove vrste tehničnih operacijah, ki so potrebne v zvezi z delovanjem obalnega topništva. V kratkem bo, kakor javlja omenjeno avstralsko poročilo, še več nadaljnjih tisočev avstralskih deklet uvrščenih v pomožno vojaško službo.

Gospodarstvo

Gospodarske vesti

== Gradnja kmečkih in delavskih hiš. Iz Rima poročajo, da je ministrstvo za javna dela dalo na razpolago nova sredstva za gradnjo kmečkih in delavskih hiš in je sedaj skupaj z nepotrošenimi zneski na razpolago ena milijarda lir. Da se olajša gradnja teh hiš, je bila pred kratkim predpisana zapora prodaje gradbenega materiala in se bo gradbeni material dal na razpolago le pri obnovah stanovanjskih poslopj.

== Iz italijanske železarske industrije. Finančna družba za železarsko industrijo Società Finanziaria Siderurgica »Finsider« v Rimu, ki ji pripadajo največje železarne v Italiji, navaja v svojem letnem poročilu, da se je proizvodnja podjetij v koncernu nadalje povečala. Štiri največje železarske podjetja te skupine (Ilva, Terni, Cornigliano in Dalmine) so lani dosegla vrednost prodanega blaga v višini 3,7 milijarde lir. Tudi proizvodnja železne rude je narasla. Koncernu pripadajoča družba »Ferralba«, ki izkorišča rudnike železne rude v Albaniji, je lani razpršila svoje obratovanje. Družba Finsider je imela v letu 1941/42 pri glavnici 1,8 milijarde 130,7 milijona lir čistega dobička (prejšnje leto 127,7) in bo plačala nespremenjeno 6,5% dividendo.

== Italijansko slovaška pogajanja. V Bratislavi se mudi italijansko gospodarsko odposlanstvo zaradi dogovora o novih kontingentih za blagovno izmenjavo, ki stalno narasta. Leta 1940. je znašala vrednost italijansko-slovaške blagovne izmenjave 318 milijonov Ks, lani 518 milijonov, letos pa je že v prvih štirih mesecih dosegla 320 milijonov Ks.

== Ustanovitve družbe za vnovčenje sadja in sočiva na Spodnjem štajerskem. Po naročilu šefa civilne uprave za Spodnje štajersko je bila te dni s sedežem v Mariboru ustanovljena Južnoštajerska zadruga za vnovčenje sadja in sočiva »Südböhm«, ki bo imela svoje posebne obrate za predelavo sadja, in sicer obrate za izdelovanje sadnega mošta v Mariboru, Celju in Ptuj, nadalje obrat za pridobivanje grozdnega soka v Brezicah in poseben obrat za izdelovanje sadne meze v Mariboru. Pri teh obratih bo zadruga udeležena s 75%. Še v teku letošnjega avgusta bo organizacija zadruga zaključena, tako da bo zadruga lahko še v letošnji sezoni predelala 1800 vagonov sadja in buč, pozneje pa bo izdelovala tudi marmelado in bo prevzela vnovčenje sočiva.

== Ureditve mlinске obrti na Hrvaškem. Hrvatski trgovski minister je predpisal naredbo o poslovanju mlinov v gospodarskem letu 1942/43. Po tej naredbi so morali vsi mlinci 15. t. m. ustaviti obratovanje in zahtevati novo obratno dovoljenje. V bodoče se bodo mlinci delili na trgovske mline, ki bodo mleli izključno za račun trgovinskega ministrstva ali vojske, in na mline, ki bodo mleli izključno za proizvajalce žita. Dokler mlin ne dobi novega obratnega dovoljenja ne sme mleti. Trgovski mlinci, ki bodo dobili novo dovoljenje za obratovanje, bodo morali skleniti z državo žitno centralo pogodbe o mletju žita za račun države. Naredba trgovskega ministra o nadzorstvu nad mlatenjem žita se izvaja

Naraščajoča zaskrbljenost v Angliji zaradi sovjetskih porazov na vzhodu

Stockholm, 20. jul. d. Zaskrbljenost v Angliji zaradi napredujočega razpada sovjetske južne fronte zavzema čim dalje bolj obliko panike, kakor javljajo londonski dopisniki švedskih listov. Posebno poparjenost in velik odmev v vsem angleškem časopisju je zbudila v glasilu sovjetske vojske »Krasnaja zvezda« objavljena ugotovitev, da bi uresničenje nemških stategijskih načrtov na južnem gelu vzhodne fronte še povečalo nevarnost, v kateri se že nahaja Sovjetska zveza. Vojaški sodružniki angleškega časopisja že brez vsakega olepšavanja priznavajo, da stoje nemške armade neposredno pred vrati Kavkaza.

Vse te alarmantne vesti le povečujejo v Angliji bojazen za usodo sovjetskega zaveznika. Naravno je, da glede na nevarnost, ki je v vseh strani pričena ogrožati obstoj Sovjetske zveze, zopet intenzivneje razpravljajo o problemu tako zvane druge fronte in prevladuje v angleški javnosti mnenje, da bi morda samo še druga fronta mogla popraviti obupni položaj zaveznikov. V razmišljanju možnosti druge fronte beleži angleško časopisje vsako vest in vse govorce, ki bi se mogle kakorkoli tolažiti na tak način, da bo druga fronta morda že v bližnji bodočnosti uresničena. Med drugim navajajo tudi članek, ki ga je objavil »New York Times« in ki pravi, da Zedinjene države trdno verujejo v Anglijo, da ne bo razočarala prebivalstva Sovjetske zveze, verujočega v skorajšnjo organizacijo druge fronte, kakor tudi, da sovjetska vlada ve, kaj lahko pričakuje in kdaj z uresničenjem svojih pričakovanj lahko računa.

Stockholm, 20. jul. s. Med razpravo v spodnji zbornici se je več laburističnih in neodvisnih poslancev lotilo ponovno vprašanja drugega bojišča. Neki poslanec je med drugim vzkliknil: Napasti moramo v razdalji 30, ne pa 20.000 kilometrov. Dejstvo je, da vedno bolj resne vesti iz Rusije, nedelovanje ali celo nemot angleških oboroženih sil na suhem, na morju in v zraku, ustvarjajo splošno nervoznost v britanski javnosti.

Vlada seveda molči, ker ji kaj drugega ne preostaja. Ona namreč vsekakor ne more niti potrditi niti demantirati, ali namerava ali ne ustvariti drugega bojišča v Evropi, vendar pa vojaški dogodki v severni Afriki in izredno hude izgube trgovske brodnjave nakazujejo le skromne vojaške možnosti Velike Britanije za ofenzivo proti evropskemu kontinentu.

Med tem ko Nemci poročajo o zasedbi Vorosilovgrad, javljajo Rusi, da so se nemške brze predstraže že približale Stalingradu ob Volgi, ki ga že ogrožajo. Bržkone hoče Moskva pripraviti anglosaske javnost na nove poraze. (Stampa Sera)

Lizbona, 20. jul. s. Zapora tekstilnih tvornic v Angliji, ki je bila utemeljena ta-

že v polnem obsegu. Vsi mlatalni stroji so zapčateni do mlaltenja, ki bo pod strogo kontrolo.

== Gradnja cest na Hrvaškem. Prvi obrok štirimilijardnega kredita za gradnjo cest na Hrvaškem v višini 400 milijonov kun je bil te dni razdeljen na 22 cestnih odsekov in se bo uporabljal predvsem za nadaljnjo gradnjo moderne ceste čista na cesti Zagreb—Zemun, Zagreb—Rogatec, Sesvete—Varaždin, Zagreb—Primorje in Okučani—Banjaluka. Od celotnega načrta, ki obsega 1990 km cest s sodobnim cestiščem, je Hrvaška doslej dogradila 170 km.

== Znatno povečanje kmetijske proizvodnje v Bolgariji. Bolgarska vlada je za letošnje pomladno setev sestavila splošen načrt in odredila za vsak okraj površino, ki jo je treba posejati z določenimi posevki. Kakor sedaj poročajo iz Sofije, je bila v načrtu določena količina za posamezne posevke bistveno preokračena. Zato je površina, posejana z ječmenom, za 31% večja kakor je bilo predvideno v načrtu, pri ovsu je bil načrt prekoračen za 12%, pri koruzi za 5%, pri sončnicah za 3%, pri konoplji za 11% in pri lanu za 58%. Površina posevkov krmilnih rastlin je za 14% večja. Najbolj pa se je povečala površina posejana s krompirjem, ki je letos trikrat večja kakor v povprečju zadnjih treh let in za 23% večja, kakor je bilo predvideno v načrtu. Cenijo, da bo letos Bolgarija pridelala 800.000 ton krompirja.

== Znatna omejitev potrošnje mesa v Švici. Nedavno je švicarski zvezni prehranjevalni urad odredil zmanjšanje obroka mesa v juliju in avgustu na 1 kg mesečno (prej 2 kg). Poleg tega je v začetku meseca nepričakovano odredil splošno prepuščanje klanja v času od 8. do 20. julija, tako da bo Švica imela dva brezmesna tedna. Zaradi težko pri uvozu krmil iz inozemstva je bila Švica v zadnjih letih primorana reducirati številčno stanje živine. Tako se je število goveje živine od početka vojne zmanjšalo od 1,71 na 1,49 milijona glav. Število svinj pa od 1,12 na 0,62 milijona glav. Na živinorejo je vplivala tudi okoliščina, da so Švicarji zaradi povečanja proizvodnje žita in drugih pridelkov preorali številne travnike. Zaradi izostalega uvoza krmil in krmilnega žita je bila v zadnjih letih ponudba živine na trgu prav znatna. Sedaj pa se je stanje živine prilagodilo možnosti prehrane živine in v v zadnjem času so cene živine znatno narasle. Ker Švica pri sedanjem stanju lahko z domačo krmo prehrani sedanje število živine, je švicarski zvezni urad za prehrano odredil omejitve potrošnje, da se živinoreja obdrži na sedanjem stanju.

== Ameriške zavarovalnice so znova povisale premije za zavarovanje prekomorskih tovoren. Iz New Yorka poročajo, da so ameriške zavarovalnice sprito rastejo nevarnosti nemških podmornic ponovno povečale zavarovalne premije za vojni riziko pri pomorskem prevozu, in sicer za tovore v Brazilijo in Argentino od 15 na 20%. Tudi v prometu z Mehiko, Kanado in ostalimi severnoameriški atlantskimi lukami so bile premije za vojni riziko povečane za 5%.

ko s potrebo, da se tudi te tvornice porabijo za vojno proizvodnjo, kakor tudi zaradi pomanjkanja surovin sprito vedno manjše razpoložljive tonaže trgovskega brodnjave, je povzročilo globoko nevarnost v zvezi s trgovskim področju, kajti s tem ukrepom je prizadetih nič manj kot 23 večjih in manjših podjetij, ki so se bavila s proizvodnjo ali trgovino industrijskih izdelkov. V kratkem bodo zmanjšane še nadaljne količine tekstilnih proizvodov, namenjenih civilnemu prebivalstvu.

Kriza v ameriški preskrbi s surovinami

Buenos Aires, 20. julija s. Mornariška komisija Zedinjenih držav je prepovedala otvarjanje novih ladjedolcev, da bi se mogle rezerve jekla osredotočiti v že obstoječih. Zaradi tega je bila razveljavljena pogodba za zgraditev 200 novih ladij, ker so ugotovili, da ladjedolce potrebujejo znatne količine jekla za lastno opremo.

Lizbona, 20. julija d. Oskrba Zedinjenih držav z nekaterimi nujno potrebnimi surovinami je po izgubah na Pacifiku zašla v težko krizo, ki jo Zedinjene države skušajo reševati z vsakovrstnimi zasilonimi metodami. Tako javljajo iz Bostona, da je bila v Zedinjenih državah osnovana posebna družba »United Fruit Company« z namenom, organizirati v Ameriki plantaže vsakovrstnih industrijskih in drugih rastlin, ki so jih Zedinjene države prej uvažale iz izgubljenih pacifiških pokrajin. Po ameriških vesteh je ta družba izdelala obširen program, po katerem naj bi se v ta namen mobilizirale tudi države latinske Amerike. V teh državah, v kolikor imajo tropično podnebje, naj bi se pridelovale vse tropične rastline, ki jih je Amerika prej uvažala z vzhoda, in sicer v tolikšnem obsegu, da bi Zedinjene države dosegle v tej pridelkih nekaščno avtarkijo. V prvi vrsti naj bi se ustvarili nasadi gumijevca, ker vlada v Zedinjenih državah že silno pomanjkanje surovega kavačka, kot nadaljnji proizvod pa se navajajo konoplja, vsakovrstne gove, razne vrste tropične lesa, olja in kinin. Baje so Zedinjene države že vstopile v stike s Costarico, Guatelmo, Hondurasom, Nicaragom in Panamo, da bi dobile v teh državah na razpolago primeren svet za ureditev nasadov. Poskusi glede primerčnosti tal za eno ali drugo vrsto teh rastlin so baje rodili ugodne rezultate. Ameriško poročilo tudi pravi, da se je v Hondurasu že pričela gradnja posebne poljedelske šole, v kateri naj bi se učili strokovnjaki za gojitve tropičnih rastlin. Omenjena ameriška družba, ki ji je poverjena eksploatacija latinskoameriških pokrajin, je v teh deželah že nakupila tudi že velike množine konoplje.

INSERIRAJTE V »JUTRO«

Dnevi srnjakovega svatovanja so tu

Pogled v božji svet v sedanjem letnem času je nadvse lep. Pokrajina se zdi velika preproga z vsemi mogočnimi odtenki barv. Zlatorumena barva dozorelih žit se preliva v svetlo zelenkasto barvo cvetov, senožiht bojazljivo tipajo globoko v temne gozdove. Na vsakem kosčku te zemlje pa po svoje živijo bitja, večja, manjša, koristna in škodljiva. Škodljiva? Gotovo ne! Vsako bitje v naravi ima določeno delo, ki ga opravlja v korist vsega stvarstva. Včasih nam je delovanje nekaj bitij nerazumljivo in tako delovanje nazivamo mogoče tudi — škodljivo, toda ali razumemo besede, ki jih favna govori? Če bi razumeli jezik naših domačih, poljskih in gozdnih živali, bi slišali mnogo upravičenih pritožb o našem zadržanju in ravnanju.

Imeli smo hlapca Jakoba, bog mu daj dobro, ki je bil sila ponosen na svoje ime. Če mi je hotel reči, da je zelo toplo, je vedno rabil za pomoč svetega Jakoba, češ, tako je vroče, ko da bi bili s sv. Jakobom. In iz nam nerazumljivih vzrokov si je naša najbolj ljuba divjad — srnjak, izbrala ravno najbolj vroče dni v letu za svoja ženitovanska potovanja. Potovanja so običajno dolga, vršijo se podnevi in ponoči. Plaost, katere obilo poseduje srnjak, v času svatbe izgubi, vsaj v veliki meri. Vedno previdnega srnjaka v tem času pravi lahko ogoljufas, ker je zaljubljen in se da zapeljati s ponarejenim klicem neveste. Njegova nalivnost v času ploditve je tolikšna, da zapusti izbrano nevesto in pride gledat za drugo, skrito v človeški podobi, včasih tudi zadnjikrat. Ali ni človekova zloba res velika? Res je užitek, ukantiti starega srnjaka po naših nazorih, a kaj si misli on, če mu usoda dovoli premissijati o razočaranju in ne pade pod lovčev krogljo?

V neohljudeni mrzli dolini, tam daleč za vasjo je že leta stalno bival močan srnjak.

Le redko ga je prepoznal bogat kmet, ki je imel tam del svojega posestva. Tudi lovci se je redko pokazal samotar, samo v temnih večerih in nočeh je prišel iskat nekaj dobrot na obdelane njive. V juljskih in deloma avgustovih dneh si je privoščil, po starih izročilih, malo izprememb. Bil je previden in vsled svoje previdnosti je dosegel lepo starost. Tudi ono leto, malo pred sv. Jakobom, se je stari gospod oddelil, da pojde na ogled. Iskal je družice, primerne najuglednejšemu iz tega rodu. Bogato nališpan s močnim rogovjem je moral biti vsaki nevesti všeč. Njegovo orožje je pa bilo tudi nabrušeno, saj ga je ostril ob grmičevje cele štiri mesece. Tekmeča se mu ni bilo treba bati. Navajen je bil groma in treska, nekajkrat je spustil streljo nanj neprijateljčev, včasih je Zeus poslal nad gozd silen grom. To leto pa je grmel in treskalo neobičajno pogosto. Vedel je, da ni grešil ne on ne kateri njegovega rodu več ko običajno. Edino, če bi mu bil človek zameril, da je lansko jesen on s svojega rodu popasal nekaj cvetočih ajde. Vedel je, da so zlobni ljudje zaradi te ajde tožili potem. Spominjal se je pa tudi za mnogo let nazaj, da ga je kot dete na iste njive vodila njegova mati. Krivda se ni mogel zavedati, zato je te pohode kljub tresku in gromu nadaljeval.

Neobičajno dolgo to leto ni našel neveste. Po srečnem svidenju sta se pa takoj oddelila za svatbeno veselje. Vrhovi in ravni, vse ta predirjala. Na mali jasi, tik stoletne buke, sta si začela spletati poročni prstan. Obroč je postajal vedno bolj izrazit, mudilo se je, ker starešina ima pravico do več ko ene neveste. Skoraj je bil že venček gotov, tedaj pa tresči v ogromno bukev ob robu. Strašen pok se je sprostil, večjeje, pomešano s kamni in jeklom, pokopje novoporočencev pod seboj in usahnila sta dve življenji za vedno.

Nebo v juliju

Večerno nebo, ki je še pred nekaj meseci sijalo od pestro razsutih zvezd, je postalo precej zapuščeno in samotno. Vsi planeti so izgubili, nobene svetle zvezde ni, da bi nas na zapadu pozdravljala na pragu noči. Samo ob jutrnjem času nam na vzhodu še Venera kot zvezda jutrnjica naznanja bližanje dneva.

V znamenju to puščobo pa v bližini zvezde Psi v kozorogovi skupini lahko opazimo zvezdico šeste velikosti, ki je sicer ne najdemo na tem kraju. Zvezda je prav zanimiv člen v našem sončnem sistemu, planet, ki pa ga je na žalost opazoval še zelo malo ljudi, ker spada v tisto vrsto malih planetov, ki jim je usoda najbolj mačehovska. Morda ste že kdaj slišali, da med Martovim in Jupitrovim krogom celo krčelo malih planetov ali planetoidov obkroža sonce. Dne 1. januarja 1801. je Piazzi v Palermu odkril Cerero — bilo je to odkritje prvega planetoida. Od takrat pa do danes so jih našli že več ko 1500 in pota vseh so znana in dognana. Po približni ceni bi se lahko z največjim astronomskim daljnogledom videlo kakih 44.000 malih planetov. Leta 1802. je zdravnik Olbers iz Bremna, ki se je bavil z zvezdovedstvom kot amater, našel Palado, leta 1804. Harding v Lilienthalu Junono in leta 1807. spet Olbers Vesto, ki bo dne 29. julija letošnjega leta prišla v bližino Zemlje, da bo vidna tudi s prostim oesom. Do srede prejšnjega stoletja ni bilo novih odkritij, potem pa je poštar Hencke iz Driesna, ki je bil prav tako za zvezdovedstvo goreč amater našel Astrejo. Od takrat skoraj ni minilo leto, da ne bi bil prišel kakšen nov planetoid na dan, a od časa do časa so bili doseženi pravački rekordi. Nekateri zvezdogledi so se prav specializirali kot lovci na planete, a najoriginalnejši med njimi je bil dunajski dvornik svetnik dr. Palisa, ki spada med najuspešnejše odkritelje. Močno pa je naraslo število novih odkritij, ko je prof. Maks Wolf v Heidenburgu uvedel fotografijo v službo zvezdovedstva.

Med temi malimi planeti je nekaj pravih pravcati čudakov, katerih krožna pota so tako ekscentrična, da segajo od Jupitrovega pa tja do zemeljskega in Martovega kroga. Dne 30. oktobra 1937 je šel mali planet Hermes poldrugo razdaljo meseca, to se pravi, kakšnega pol milijona kilometrov, da bi mimo Zemlje. Če bi bil nekaj večji, bi bil človeštvo spravil v strah in trepet, tako pa so njegovo bližino opazili le redki učenjaki, saj ima komaj en ali dva kilometra premera. Največji planetoidi obsegajo okrog 800 km premera, naša soseda Vesta jih zmore 500. Mnogi izmed njih so nepravilne oblike, zato se tudi tako naglo izmenjuje njihova luč. Tako je na primer mali Eros, ki nam pride včasih na 20 milijonov km blizu, podolgovrat skalnat blok in obsega kakšnih 50 km. Za preračunavanje poti teh nešteti vsemirskih drobcev je Kopernikov zavod v Berlinu uredil poseben oddelk.

Kadar je govora o postanku teh nenavadnih nebesnih teles se z zmerom zatekamo k domnevi znamenitega Olbersa. Razlagal je, da so planetoidi razbitine velikega planeta, ki je nekoč izpolnjeval vrzel med Martovim in Jupitrovim krogom. Mnogi

zvezdovedci so sicer izražali dvome o tej domnevi, a boljše razlage doslej še nihče ni našel. — Lani so na vsem svetu odkrili 243 novih planetoidov, skoraj tri četrtine (70 odstotkov) od tega na Finskem in Nemškem.

Vreme teh dni

Iz poletnega deževja kar ne pridemo več. V nedeljo je z manjšimi presledki lilo vse do večera, a davi se je ljubljana predramila pod temnim, oblačnim nebom, ki ni obetalo spremembe. V teku dopoldneva se je sicer malo zvedrilo, vendar ne vemo, ali bi bilo na to jasino mogoče graditi nova upanja.

Danes je god sv. Marjete, ki ga stare slovenske vremenske prerokbe smatrajo za uvaževanja vreden mejnik. Če ta dan grmi, pravijo, letnikov ni. Če je sv. Marjete dan deževen, letnik bo tisto leto življen. Če sv. Marjete dan deževalo bo, težko bo pod streho spraviti seno. — Drugače pa bi moralo biti na sv. Marjeto vroč, suhoparen dan, saj pravi stara vora, da sv. Marjete kaže pako. — Poleg sv. Marjete pa je danes godov tudi še znamenitejši sv. Elija. O njem pravi stara primena, da ga svetniki varajo ter mu nočejo povedati, kdaj je njegov god, da ne bi preveč treskal, kakor je njegova navada. Pravijo tudi, da sv. Marjete grom in strele obeta.

V potek je godoval sv. Aleš in takrat smo imeli dopoldne precej pusto, oblačno vreme, popoldne pa je veter razpodil oblake, da je sonce nekaj časa široko zasijalo. Če je sv. Aleš soparen in suh, pravijo, napravi za zimo si dober kozuh. Drugače pa velja, da imajo duhovniki veliki toden svojo ajdovo setev, Alešev teden pa kmetje: ob ajdovi setvi je največ dela. V sredo bo praznovala sv. Marija Magdalena. Če sv. Marija Magdalena se solzi rado potem še bolj deži in dolgo slabo vreme nam preti. Imenujejo pa sv. Magdaleno tudi drobničarko, ker tedaj dozore drobnice — cibore.

Naš domači kostanj

Pred približno sedmimi leti je bivša banška uprava v Ljubljani začela izvajati akcijo precepjanja domačih kostanjev. V ta namen je dobavljala cepiče iz Italije z namenom, da razmnoži pri nas deloplodni zlahtni kostanj, tako zvani maron. Želja oblasti, da se pri nas čim bolj razširi debeli zlahtni kostanj, je upravičeno našla izredno mnogo zanimanja pri našem kmetovalcu. Mnogo kmetanjev smo precepili, zlasti po Dolenjski in zlasti po Beli Krajini. Namen bivše banške uprave je bil, da ugotovi kraje, kjer bi lahko pri nas mogli z uspehom razmnoževati južne vrste izredno debelih kostanjev. Točnih podatkov o uspehu še nimamo. Venar g. A. Flego sklepa, da se maron pri nas v glavnem niso obnesli. Ta ugotovitev je važna in kaže pravo pot: iskati moramo med našimi domačimi kostanji dobra in rodovitna drevesa z debelim in okusnim plodom.

V Ljubljanski pokrajini raste največ kostanjev v Beli Krajini, torej v okraju črnoljubskem, manj v novomeškem okraju. V novomeškem okraju rastejo najlepši kostanji v toplih legah pod zavetjem gorovja Gorjanec. V Beli Krajini raste kostanj skoraj povsod. Kostanj ljubi milo vinorodno podnebje, toplo bolj suho, pešeno in primerno visoko lego. Takih ugodnih leg je v Beli Krajini dovolj in tam najdemo kostanj precej razširjen. V težkih, mokrih in mrzlih ilovcih in v nižinah ne uspeva.

Z vzgojo in izkoriščanjem kostanja se Dolenjci pečajo v glavnem v dveh smereh.

Kostanj je na nas samoraslo gozdnico drevo. Ke kmetovalec poseka kostanjevo drevo, zraste iz panja mnogo pogankov. Te poganke razreždi in jih pusti 5—10 kosov. Po preteku kakih 5 let so ti poganki tako močni, da jih kmetovalec poseka in uporabi za vinogradniško kolje. Ker je v vinorodnih krajih Dolenjske potreba po vinogradniškem kolju zelo velika, odgaja naš posestnik kostanje v obliki grma v posebnih kostanjevih kolosekih. Taki kostanjevi grmi rastejo jako hitro in dajejo povprečno vsako peto leto izvrstno kolje za vinograd. Hektar dobrega koloseka nam da okrog 10.000 prvovrstnih vinogradniških kolov, ki predstavljajo danes vrednost približno 18.000 lir. Ker Dolenjska potrebuje letno okrog dvanajst milijonov vinogradniških kolov, od katerih uporablja polovico kostanjevih, je grmičasta vzgoja kostanjev pri nas zelo razširjena.

Drugi način vzgoje kostanja je visoko drevo. Kostanjevo drevo zraste razmeroma naglo v mogočnega orjaka. V ugodnih talnih in podnebnih razmerah doseže kostanj večstoletno starost. Med svetovno vojno so začeli uporabljati kostanjev les namesto česla. Od tedaj do danes je v ta namen padlo že na tisoče najlepših kostanjev. Na njihovem mestu so potem nastali koloseki. To je vzrok, da danes prevladuje na Dolenjskem grmičasta vzgoja kostanjev.

Drevesna vzgoja kostanjev ima pred grmičasto vzgojo veliko prednost. Drevesna vzgoja nam daje odlične stavljenice, industrijski in elektroinstalacijski les. Daje nam dosti stebel in lesa, rodi nam okusen in izdaten plod za prehrano ljudi in živali, kostanjev cvet pa daje dosti medu.

G. Flego ne more navesti točnih podatkov, koliko kostanjevih dreves imamo v Ljubljanski pokrajini. Če površina zemlje z odraslimi kostanjevi drevesi meri tisoč hektarjev, tedaj bi po njegovem mnenju dajala ta površina povprečno na leto:

700 m ² lesa za žago	800 L.	560.000 lir
2000 m lesa za kurj.	50 L.	100.000
5000 voz listja	70 L.	350.000
3.000.000 kg plodu	2 L.	6.000.000
3000 kg mežu	20 L.	60.000

Skupno 7.070.000 lir

to je na 1 hektar bruto donosa 7070 lir.

rajo biti na sv. Marjeto vroč, suhoparen dan, saj pravi stara vora, da sv. Marjete kaže pako. — Poleg sv. Marjete pa je danes godov tudi še znamenitejši sv. Elija. O njem pravi stara primena, da ga svetniki varajo ter mu nočejo povedati, kdaj je njegov god, da ne bi preveč treskal, kakor je njegova navada. Pravijo tudi, da sv. Marjete grom in strele obeta.

V potek je godoval sv. Aleš in takrat smo imeli dopoldne precej pusto, oblačno vreme, popoldne pa je veter razpodil oblake, da je sonce nekaj časa široko zasijalo. Če je sv. Aleš soparen in suh, pravijo, napravi za zimo si dober kozuh. Drugače pa velja, da imajo duhovniki veliki toden svojo ajdovo setev, Alešev teden pa kmetje: ob ajdovi setvi je največ dela. V sredo bo praznovala sv. Marija Magdalena. Če sv. Marija Magdalena se solzi rado potem še bolj deži in dolgo slabo vreme nam preti. Imenujejo pa sv. Magdaleno tudi drobničarko, ker tedaj dozore drobnice — cibore.

Ako je na Dolenjskem grmičaste vzgoje kostanjev 3000 hektarjev, tedaj bi po mnenju g. Flego dajala ta površina povprečno na leto, če sekamo vsako peto leto: 6 milijonov vinogradniških kolov a 1.800 lir 10 milijonov 800.000 lir, to je na hektar 36000 lir bruto donosa.

Iz tega vidimo, da se nam z gospodarskega stališča ne izplača sekati kostanjevih dreves in prehajati od visoke vzgoje stoletnih kostanjev na grmičasto vzgojo. Mnogo lepih in ravno tako dobrih kostanjevih kolov bi nam dala akcija, ki bi lahko uspevala tudi v takih zemljah, ki za drugo niso dosti vredne. Seveda ima grmičasta vzgoja kostanjev mnogo prednosti, ki mičejo kmetovalca, da prehaja od drevesne vzgoje na grmičasto. Kostanjev grm daje kmetovalcu reden letni dohodek na kolju, katerega deloma proda deloma ga potrebuje za svoj vinograd. Če posekamo veliko kostanjevo drevo, dobimo mnogo denarja na enkrat, katerega morda zelo nujno potrebujemo. Ta dva vzroka nam večkrat narekujejo, da posekamo lepo kostanjevo drevo, da se rešimo denarne stiske. Ta dva vzroka sta odločilno posegla v naš kostanjev gaj in ga hulo, hudo razredčila. Drobni kostanjev plod pa se cenili le otroci in študenti ter deloma tudi kostanjevci, ki so ga na trgu pekli in prodajali. Kmetovalec ga je moral nabirati, če mu ga niso drugi pobrali, in prodajati po nizki ceni. Če je bil kaj kakšen kostanj, ki je rodil izredno debel plod, so kmetovalci pobrali kostanj večnoma drugi.

Cemu stelniki, ko nam kostanj daje dosti nastilja, čemu glalovati, ko nam kostanj daje mnogo dobre in tečne hrane? Kam bodo hodili naši sinovi po les za gradnjo kozolcev, podov in drugega, ko smo jim hraste že posekali? Kdo bo ščitil naša polja in sadovnjake proti hudim vetrovom — mar kostanjev grm, breza in leska, katerih je v Beli Krajini na pretek? Kdo bo čuval našo zemljo, da jo izpiranje vode ne izpremeni v goli Kras? Cemu toliko ješ in brez, čemu sto in sto hektarjev razraslin s praproto? Zakaj ne več ornih njiv, košenice, več sadovnjakov in lepih kostanjevih gozdov?

Kostanjev les, kostanjev plod in kostanjev nastilj bi lahko mnogo pripomogli k našim kmetov, ki so še nedavno preradi bežali s svoje lepe zemlje in iskali sreče po daljnem svetu, niso se pa zavedali, da je »Amerika« lahko tudi doma.

Kuhanje z elektriko

Ljubljana, 20. julija.

Da kolikor mogoče ustreže gospodinjstvom, je ljubljanska mestna elektrarna v sporazumu z Visokim Komisariatom določila nove cene električnemu toku za gospodinjstvo, torej za kuhanje, segrevanje in nočni tok. Do 20 kilovatih ur na mesec porabljeneja električnega toka bo sedaj cena 1.74 lir za kilovatiovno ur. Če pa odjemalec porabi na mesec nad 20 kilovatih ur električnega toka, bo pa vsa poraba računena po 0.64 lir za kilovatiovno ur.

Ker mestni elektrarni primanjkuje gospodinjstev, je pa omogočila svojim odjemalcem kuhanje z elektriko na ta način, da bo odslej porabo električnega toka za razsvetljavo določala po dosedaj izkušnja ter ta tok računala po novi ceni 2.94 lir za kilovatiovno ur, vsa večja poraba električnega toka bo pa zaračunana po gospodinjstvi tarifi. Tako bodo tudi one gospodinjke, ki nimajo gospodinjstev, lahko izkoristile električni tok za gospodinjstvo po nižnji ceni.

Te ugodnosti gospodinjstve tarife se bodo pa lahko posluževali le oni odjemalci v bližini transformatorskih postaj in ob moč-

neje dimenzioniranem elektrovodu. Instalacije po hišah so namreč gradene tudi tako, da nanje ni mogoče priključiti večjih porabljivcev, saj so se marsikateri stranke doslej branile instalacij z močnejšimi prezezi, češ, da ne bodo nikdar kuhale z električnim tokom. Sedaj jim mestna elektrarna ne more pomagati, čeprav bi jim prav rada. Zato pa mestna elektrarna prosi, naj se stranke, ki ne izpolnjujejo pogojev za gospodinjstvi tok, ne oglašajo v ravnanstvu mestne elektrarne, ker bi s tem samo tratile čas sebi in pisarni. Vsek odjemalec pa, ki izpolnjuje vse pogoje, se mora osebno zgledati v ravnanstvu od 10. do 12., kjer dobi vsa pojasnila za gospodinjstvi tarifo. Tudi takih odjemalcev bo le omejeno število, ker je treba zamenjati že montirani števec za razsvetljavo z močnejšim števcem, ki jih pa tudi že primanjkuje.

Smrt rojaka v tujini

Dne 26. maja t. l. je po dolgem trpljenju, ne še 53 let star, g. Ivo Turk, b. v. župan.

Pokojnik je bil rodom iz Ribnice na Dolenjskem, pa se je v otroških letih s starši preselil na Koroško. Po končanem šolanju se je posvetil trgovsko-uradniškemu poklicu in je bil preko 21 let knjigovodja pri Gozdni upravi grofa Thurna sprva v Guštanju, pozneje pa v Črni, Zaradi svoje značajnosti, nepristranosti in velikih sposobnosti je bil pri zadnjih volitvah skoraj enoglasno izvoljen za župana. Zavedajoč se težke odgovornosti, ki jo je prevzel s to funkcijo, je vršil svoje dolžnosti z izredno poštrevnostjo in ljubeznijo, kljub ogromni zaposlenosti. Njegova razgledanost, njegov smisel za obči gospodarski in kulturni napredek, njegova vsestranska dobrota so mu ustvarili velik krog iskrenih prijateljev in sodelavcev. Poskrbel je za obnovo in popravilo raznih cest, za novo šolo v Koprivni, za obnovo župne cerkve, posvečal pa je zlasti veliko pažnjo gospodarskim potrebam svoje občine. V prejšnjih letih je vodil tudi dramski krožek v Guštanju, pri čemer se je rad lotil tudi težjih gledaliških iger in je bil sam spreten režiser in odlični igralec.

Vrlemu možu, ki zapušta uzaloščeno sorodstvo, ki v hčerko Nevo, bodi ohranjen trajen in hvalečen spomin!

Drobne zanimivosti

S koščico se je zadel. Žrtve nena- vadne nesreče je postal 74letni starček Antonio Busetti v Benetkah. S svojimi vnuki je sedel pri obedu, na lepem pa je prenehal jesti in začel lovit sapo. Družina mu je takoj priskočila na pomoč, a prizadevanje je bilo zaman — starček se je očitno zadel s koščico, ki mu je bila zasila v tilnik. Brž so ga naložili na gon-dolo, da ga odpeljejo v bolnico, a je že spetoma umrl.

Čebela ga je pčila do smrti. Redek smrtni primer čebeljega pika so pred dnevi zabeležili v Švedlandu na Danskem. 47letnega kmeta je pčila čebela v brado. Pik je moral biti prav silovit, zakaj mož je zakrčal od bolečine. Planil je proti domu, da razkuži neznanost, nevidno ranico. A komaj je storil nekaj korakov, se je zgrudil nezavesten. Pol ure nato je prišel zdravnik, ki pa je lahko ugotovil samo še smrt.

V sanjah se ji je prikazala Mati Božja in potem je zadel 80.000 lir v loteriji. Neke sobote zvečer, ko je prodajalec srček na eni izmed torinskih ulic pravkar zapiral svoj lokal, je prišla k njemu 45letna ženska in mu začela pripovedovati nenadne sanje, ki jih je imela ponoči. Prikazala se ji je Mati Božja Karmelska, ki prišla za roko in jo povedala na bajno cvetoč vrt, na katerem so bile mnoge druge svetilke in tudi sama Devica Marija, vsa obdana z oblaki rož. Te sanje gotovo nekaj dobrega pomenijo, je dejala, težko je bilo samo najti prave številke, ki bi se lahko obnesle v loteriji. Toda ženska je vse natančno pretehtala in preudarila. Ime Marija, je rekla, pomeni 12, 16 je god Matere Božje Karmelske, 25 praznik sv. Katarine, nje-ne patrona, 60 pa v splošnem pomeni Mater Božjo. Plačala je 10 lir in stavila kvaterno. Čez tri dni je bilo zbranje in lahko si mislite začudenje prodajalca, ki je izvedel, da so bile vse štiri številke izžrebane. Ženska je zadel 80.000 lir.

Vihar porušil dve hiši v Carigradu. Te dni je nad Carigradom in okolico razsajal silovit vihar, ki je v mestu porušil dve hiši, da sta pokopali celo družino za seboj. Reševalci so imeli nekaj ur težkega dela, preden so prebivalce hiše izkopali izpod ruševin. Vsi so bili ranjeni, da jih je bilo treba prepeljati v bolnico.

Razstavljenih je 32 oljnih slik in starejša monotipija, po snovi so tu krajine, portret-nofigurativne študije in tihotizmi. Slapernik je v svojih najboljših delih dosegel nekaj izrazito svojskega razpoloženja, neko umerjeno in uravnovane eleganco, ki zelo lepo ustrezala moderni stenski podobi s krepko dekorativno noto. S te strani ga karakterizirajo zlasti dela »Pariz ob Saini«, »Riber«, »Ziraj zlasti delo predmestja«, »Notranji motivi« in privlačno razgledne vedute preko hiš Ljubljane, ki je dobila v Slaperniku predvsem slikarja svojega karakterističnega ozračja. Tihotizmi s starinsko patino (kombinirana v temperi) so v glavnem dvobarvna in v rumenorjavkastem tonu, ki bi se mu močnejši svetlobni kontrasti dobro prilagajali. Tudi figura in portret bi bila v taki osvetlitvi učinkovitejša.

Na Slapernikovi razstavljeni kolekciji, ki je tudi z manjšim številom del dovoljno prikazala njegov trenutni položaj, je najti marsikatero potezo, ki nedvomno simpatično spremlja in dopolnjuje upe v slikarjeva umetniška hotenja.

F. S.

Iz razgovorov z Gerhartom Hauptmannom

Letos bo veliki nemški pesnik in dramatik Gerhart Hauptmann dopolnil osemdeset let. Ti razgovori so nastali na pragu njegove sedemdesetletnice. Če ima umetnost sploh kakšno svrhu in smoter, je nje namen v tem, da razširja obseg človekovega čustvenega življenja, kakor razširja znanost naše mišljenje. In kakor ima neka misel samo tedaj vrednost, če vzbuja nove misli, je vrednost siherne-

KULTURNI PREGLED

Skrivnost vaše učiteljice

Daria Nicodemija »Učiteljica«, ki je imela v soboto prvo predstavo v naši Drami, ni komedija v pravem pomenu besede, marveč drama ženske duše; to dramo spremlja komika vsakdanjega življenja in malenkostnih ljudi, veselost, ki zakriva bolest razočaranja in materinske nesreče. Dramatsko jedro Nicodemijevega dela ni ne novo in ne kolikoli pomembno po svoji spoznavni vrednosti. V njem ni ničesar, kar bi moglo dati gledalcu več kakor trohico tistega izrazito čustvenega vznemirjenja, ki ga sicer nudi vpogled v sleherno nesrečno človeško usodo. In v visoki kognitivni mnogo hujših usod, kakor je takale zgodba podeželske učiteljice, je občutljivost za njene tople, vendar pa človeško in dramatsko preveč rahle, kar sentimentale poudarke samo odraz drugih, srečnejših časov. Tako je temu Nicodemijevemu delu ostala le še vloga, ki spominja na učinek pristno ženskega romana, kakor so ga prebiral meščanske žene v polpreteklih časih.

Prevajalec (Ivan Gruđen) je prenesel dejanje »Učiteljice« v naše kraje in dal osem slovenska imena. Tako se se samo povečale nekatere neverjetnosti, to pa predvsem zaradi razlike socialnega okolja. Takih županov kakor je grof Blagaj mi nismo imeli, zlasti ne posestnikov te vrste, kakor je podeželski don Juan Jakob Grdin, ki je spravljal svoje žrtve v Ameriko in čigar življenjski stil kaže pripadnika stare in višje družbene plasti, medtem ko je pri

nas postal hribovski kmet. Že brez tega malo verjetna zgodba s Svetinovo potjo v Ameriko je postala spričo takega »ponašanja« podeželskega zapeljivca le še bolj prisliljena in moti sicer realistično podlago igre.

Nicodemijeva igra je zgrajena na dveh dramatskih »ajh«: Prvi in prevladujoči vzrok igre je čustveni kompleks učiteljice Marije Svetinove, ki postane kot mlado dekle nezakonska mati in veruje, da ji je otrok, katerega so ji takoj po porodu odvzeli, umrl, v resnici pa živi in je celo med njenimi učenkami. Svetinova je v toliki meri mati, da tvori tudi mrtvi otrok žarišče vsega njenega notranjega življenja. Trenutek, ko odkrije — ne grob, marveč živga otroka, pomeni zanjo silen življenjski prevrat, v katerem izginja vse drugo. — Drugi zapletljivi igra je Blagajeva neuslišana ljubezen do Marije, ljubezen, ki se spreminja v dobroto in nesebično prijateljstvo, ko prav Blagaj razreši veliko uganiko Marijinega življenja in ji najde otroka. Ljubezenski happyend, ki bi ga bil marsikdo pričakoval, je izostal, ker je Nicodemij dobro občutil, da bi z njim le še bolj povsakdanjil svojo »komedijo«; tako izstavljen igra v dramatskem srečanju matere in otroka.

»Učiteljica« je zrežiral Jože Kovič z umevanjem in s tisto večjo skrbjo za podrobnosti in za celoto, kakor smo jo mogli že ponovno ugotoviti pri tem režiserju. Igralsko je v opredelju ga E. Kraljeva

kot učiteljica Marija Svetinova. Njena podoba živahna, a samotarske učiteljice, ki živi s svojo žgočo skrivnostjo v pustem in opravičevanju podeželskem okolju, je dramatsko trdna, doživljajske topla in umetniško niansirana, zato zagrabljiva zlasti v trenutkih, ko drhti vsa Marijina duša med strahom in nadejo. Vladimir Skrbinek je njen enakovredni partner v vlogi pl. Blagaja, podeželskega aristokrata in oblesneža, ki po prvem konfliktu z učiteljico Marijo pokaže presenetljivo darovitost ljubezni, dobrote in poštrevnosti. Izmed ostalih oseb budi omenjen predvsem M. Košič kot školski sluga Jenez Klopčič, pravi kabinetni lik komičnega starca, ki skriva za masno ravodušnost in ponižnost brdko tragedijo svojega življenja; dalje naj omenimo go. E. Starčev v vlogi resolute in zopne možake šolske upravitelje, ki pa je bila vendarle preveč karikirana. D. Gorinška kot policijskega svetnika Vohana in P. Kovič v vlogi Jakoba Grdina. V epizodnih vlogah nastopata še S. Gorinškova kot takisto pretrana klepetulja učiteljica Liza in J. Košuta kot občinski sluga.

Nicodemijeva »Učiteljica« je bila dobro obiskana in je dosegla pri občinstvu nedvomen uspeh.

Slikar Rajko Slapernik

Med tiste slikarje srednje generacije, ki razmeroma redkeje nastopajo v javnosti in žive v glavnem izven »klubskih« trenj v bolj neznanih umetnostnih zatijih, bi lahko šteli tudi Rajka Slapernika. To so in niso prednosti: kakor vse, je tudi ta bene odvisen le od duhovnega kapitala, s katerim preživlja svojo muzo.

V času prvih znanih del, ki so nastala po monakovskih in pariških študijskih letih, se je R. Slapernik zaradi svojega očitnega talenta za določene tehnične slikarske vrstnosti v širokem krogu polimpresionističnih vzorov predal mnogo bolj zunanjim formalnim pobudam nego sistematični izražbi svojega lastnega doživljanja. Danes bi rekli, da te notranje gibalno in zuno daleč stran od tega, kar je prišlo od blizu v obliki nešteti kompromisov med slikarsko realnim in tehnično abstraktnim svetom. Sleherna umetnost v razvojnem precepu več enakovrednih variant (ena cela, 1/2 in 3/4 tega ali drugega modernizma) nas končno zanima le v vidika izrazite osebnostne kvalitete, ki jo naj delo vsebuje. Značaj Slapernikovih slikarskih tendenc je na tej skromni razstavi vsaj toliko obeležen, da lahko sklepamo na to ali drugo značilnost bolj čustveno kot umsko prilagodljivega interpreta realistično pripovedne vsebine. Kljub vsej razumarski preizkušnosti v praksi je Slapernik eden tistih naših slikarjev, ki zadene svoj element le v spontanem uganjanju in prirodnem otipavanju sebi (svoji notranji zmogljivosti) najbližje ležečih stvari, zasledujoč svoj instinktivno pogodeni umetniški ideal z vso okorelostjo in primitivnostjo hipno navdušenega zanečanja.

Iz tega sledi, da nastajajo Slapernikova najboljša dela s precejšnjo začetno lahkoto in da se eventualni kasnejši kompozicijski premisleki bolj redko ujemajo s prvotno zamisljo. Slapernika pa je vedno odlikovalo in rešilo dovolj hotenja po barvno enostavnem in sodobnem umetniškem izrazu, kar je prav lepo uveljavil na svoji sedanjih razstavi v Obersnelovi galeriji.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

221. V čem se razlikujejo topovi za strmo in za plosko streljanje?
 222. Iz katere geološke dobe izvira rja-vi premog?
 223. Od kod izvira ime meseca julija?
 224. Lahko je videti — pa je težko
 Ponekod uporabljajo pri izbiri delavcev in nameščencev dostikrat prav težke preiz-

Rešitve nalog 19. t. m.

216. Pristaši ločine kvekerjev se med seboj načelno tika in se pozdravljajo s kljukom na glavi.
 217. Švica sestoji iz 25 kantonov.
 218. Dravdici so prvotno ljudstvo Prednje Indije in so se ohranili v njenih goratih predelih samo še njegovi ostanke.

kuševalne načine, po katerih se naj dožene, kdo izmed prostilcev je najposobnejši za to ali ono mesto. Po navadnih pojmihi so ti preizkuševalni načini morda zelo iluzorni, to pa nas ne sme motiti, da ne bi vsaj enkrat poskusili tudi sami rešiti kakšno nalogo te vrste.

Vzemimo n. pr. tisto, ki jo prosilcem predlagajo pogosto v manufakturnih trgovinah. Pred kandidatom razložijo po mizi vsakovrstne predmete in mu dajo tri minute časa, da si jih ogleda. Potem predmete pokrijejo in kandidat jih mora navesti — kolikor si jih je pač zapomnil.

Vsa reč je videti otročje lahka, ali izkušnje kažejo, da so bele vrane tisti, ki bi znali vse predmete naštet po spominu. Skoraj vsak je pozabil to ali ono malenkost.

Naj še naši čitatelji poskusijo, koliko predmetov z gornje slike si bodo v treh minutah zapomnili!

225. Sedem ribičev

Neki klub sportnih ribičev šteje sedem članov. Na žalost jim je prosti čas odmerjen tako, da si morejo le redkokdaj privoščiti skupen lov. Eden izmed ribičev lovi vsak dan, drugi vsak drugi dan, tretji vsak tretji dan itd. Sicer lovijo vedno ob istem dnevnem času, dogaja pa se zelo redko, da se srečajo skupaj v lovišču. Kdo nam lahko pove, po koliko dneh se takšen primer lahko ponovi?

219. Nekaj z žveplenkami

Rešitev nam kaže slika. Kvadratni koren iz 1 je zopet 1 in tedaj sedmi del 7.

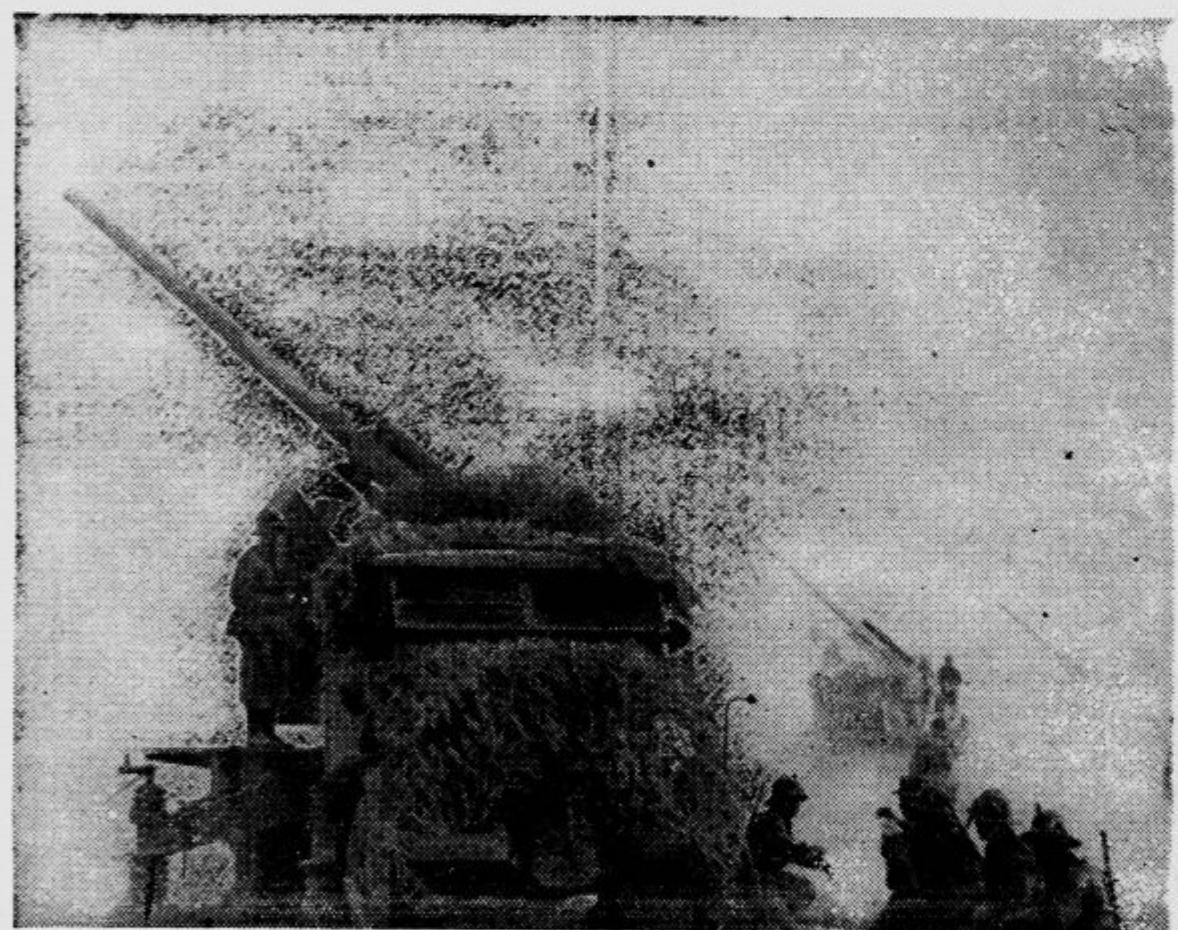

220. Križanka

Vodoravno: 1. nemi, 5. va, 9. analfabet, 11. luna, 14. atom, 16. orje, 17. redi, 18. ne, 20. ni, 21. so, 22. bol, 23. s. g., 25. osa, 26. čer, 27. st., 28. Eka, 30. je, 31. kruha, 33. Eva, 34. gre, 35. pozna.

Navpično: 1. Naklo, 2. en, 3. marnje, 4. il, 5. va, 6. aboten, 7. je, 8. atomi, 10. Fe, 12. urnost, 13. a. e., 14. ar, 15. Odisej, 19. konkurz, 21. sovet, 24. greben, 28. er, 29. ah, 31. kap, 32. aga.

Oglasi v »Jutru«
imajo vedno uspeh!

Medi calibri Italijani in azione sul fronte egiziano, contro le posizioni nemiche — Italijansko srednjetečko topništvo na egiptovski fronti v delovanju proti sovražnim postojankam

ga umetniškega dela v tistem plodnem učinku, ki ga to delo sprošča v nas samih. Znanost lahko prečisti naš miselni svet in nas osvobodi predsodkov, umetnost pa izrija iz nas slaba čustva in požlahtnjuje naš značaj. Neko znanstveno odkritje se dostikrat prav z umetnostjo spusti iz tesnega kroga svoje stroke. Ljudje niso dosegli mnogih misli in odkritij samo zbog tega, ker jih ni umetnost posredovala. Newtonove zapletene matematične formule o zemeljski težnosti so prenehale biti razumljive samo strokovnjakom v hipu, ko jih je Voltaire prenesel na duhovno področje. In tako bi lahko nadaljevali. Če bi moglo naše znanje nekega dne prodreti prav k absolutni resnici, bi le-ta postala šele s posredovanjem umetnosti splošna last človeštva.

Večkrat se zamislim v vzroke brezmejne nevednosti množice. Kaj je torej krivo? Šol in izobraženega dela je danes nič koliko. Kako je potemtakem mogoče, da lahko vsak duševni gospošček potegne za seboj množico ljudi in jim natvezi kot resnico največji nesmisel, ne da bi se množica ovedla te prevare? Morda je to zaradi tega, ker je v naših šolah umstvena izobrazba sama sebi namen, ne pa zgolj sredstvo. Znanje si lahko vsak pridobi, toda največ je v tem, kako ga ume uporabljati. Pojem »učenjake« ugotavlja samo dejstvo, da se je nekdo zelo mnogo učil, ni pa še dokaz, da se je res mnogo »naučil«. Spominjam se nekega čudovitega modrostnega rečnika brahmanca: da odstranimo iz noge iver, ki se je bila zapila v kožo, vzamemo drugo iver in z nje pomočjo izrujemo prvo: ko smo to storili, zavremo to in ono. Prav tako je razum samo zato potreben, da odstra-

ni nerazumnost. Tako pravijo brahmani. Če prenesemo to primerjavo na knjige, bi dejal, da se jih poslužujemo samo toliko časa, dokler ni naš um v ustvarjalnem stanju. V trenutku, ko začne le-ta delovati, moramo knjige odložiti: prisvojeno znanje, tuj razum nam boji samo orodje, nikakor pa ne smoter.

Najbolj me navdajajo z odporom ljudje, ki neprestano kaj citirajo. Taki ljudje nimajo poguma, da bi sami mislili in se morajo venomer sklicevati na druge. Spominjajo me na stare, preveč zabasane skrinje, v katerih ni nič več prostora za čisti zrak. Nikar ne zamenjajmo spomina z resničnim znanjem, ki lahko nastane samo tako, da se primerno asimiliramo z našim lastnim jazom. Kakor koli majhna utegne biti človekova osebnost, ima vendar vsak toliko svojega, da lahko daj priučeni modrosti nekoliko osebne barve. Vsak nauk je zgolj shema, ni pa polnokrvno življenje. Nikar ne bomo vedno vedno samo tajniki velikih duhov in ne škilimo vsekdar za njimi, če nam je treba kaj storiti ali kaj reči! Imam rad stare, zelo shojne poti, vendar grem le redkokdaj do konca po teh poteh — nenadno odkrijem namreč krajšo ali lepšo stezo in zapustim najbolj shojno pot. Rad se prepustim vodstvu, vendar samo s pogojem, da mi dovolijo, da vse sam poizkusim in po svoje užijem.

Edine ure, ki jih lahko nemoteno izrabim za izgraditev svojega notranjega sveta, so prav za prav — ure spanja. So ljudje, ki se pitožujejo, češ da tretjina človeškega življenja mine v spanju. Taki ljudje niti ne slutijo, kaj je človekova notranjost; oni

Sbarco di materiali dal convoglio italiani affluiti nei porti dell'Africa Settentrionale — Iztovarjanje materiala s italijanskimi konvojci, ki so pripluli v pristanišča Severne Afrike

Zgovorna risba

Da izrazimo svoje misli, uporabljamo govorico in pisavo. Da ponazorimo in podpremo svoje besede, jemljemo tudi risalni svinčnik v roke. Misel mora biti jasno pred nami, če jo hočemo spraviti na papir, in prav tako si moramo biti na jasno o obliki in zgradbi predmeta, ki ga hočemo upodobiti. Če naj neko misel v njenem bistvu ponazorimo. To zahteva pred vsem natančnega opazovanja in razčlenjevanja, šele potem lahko preidemo k sintetskemu podajanju. Tako je pogoj vsakemu risanju zavestno gledanje, a z risanjem pridobimo očesu sposobnost za točno in pravilno opazovanje. Ta sposobnost pravilnega opazovanja in risarskega podajanja pa je nujna potreba za mnoge poklice in mnoge življenjske položaje.

Na žalost zamenjamo grafično podajanje večinoma z umetniškim udejstvovanjem. Iz tega razloga podcenjujemo njegov pomen za praktično življenje in tudi v šoli pogosto risanju ne pripisujemo tiste važnosti, ki mu gre. Pomankljivosti takšnega risalnega pouka se nam maščujejo potem neredko v življenju.

Ze omejitve naravnega izreza dela neizoliranemu očesu marsikatero pregledavo. Preden nekaj narišemo, si moramo biti namreč svesti, kaj je prav za prav tisto bistveno, kar moramo spraviti na papir, da bo tudi drugim posredovalno vtis, ki nam ga je napravljen predmet v naravi. Risba v mnogih primerih lahko več nudi nego najbolj dovršena fotografija. To pa zahteva intenzivnega miselnega dela in zmotja je zato, če mislimo, da je risanje neka spretnost, ki si jo pridobimo igranje.

Kakor sestoji človeško telo iz oblik, ki se gradijo v največji smotnosti druga ob drugi in jih podpira čudovito sestavljeno okostje, tako se tudi v pokrajini neka oblika ozemlja gradi in razvija iz druge oblike. Opazovalec, ki hoče dojeti to gradnjo oblik, da bi jo mogel podati z nekoliko črtami, si odpira pogled v čudovito mnogoličnost, a tudi v zakonitost in logiko v zgradbi narave. Šele zavestno in izčlenjeno gledanje nam odpira oči za čudežno stvarstvo. V človeškem telesu se seznanimo z dovršeno harmonijo, z uravnoteženostjo in mirnostjo njegovih proporcij.

Velikanski pomen, ki ga je doseglo današnje tehnično znanje in neprestani dotok študirajočih v vse tehnične panoge, zahtevata tudi temeljite izsolanosti v risanju. Pri tem moramo takoj zavrniti zmotu, da zadostuje tehniki tehnično risanje, risanje z risalno priročniko in šestilom, ter da prostoročno risanje zanj skoraj ne prihaja v poštev. V dobi renesance sta Michelangelo in Leonardo da Vinci, ki sta načrtavala, kakor znano, tudi utrditvena dela in vojne stroje, svoje tehnične risbe izdelovala s prosto roko. Tudi veliki tehnični sedanosti, znameniti konstruktorji, kakor n. pr. prof. Messerschmitt, rišejo svoje načrte s prosto roko in jih dajejo šele naknadno tehničnim risarjem v podrobnejšo izdelavo. Pot od možganov skozi roko do svinčnika je itak že dovolj dolga, ustvarjalna misel naj se pri tem ne zavira še z ravnilom in šestilom. Arhitekti polagajo svoje prve zamisli isto

tako s prosto roko na papir in so po navadi tudi izvrstni risarji. Podušebljena črta iz proste roke je nekaj vse drugega nego črta po ravnilu in šestilu, v njej je nekaj rokospisnega in osebnega kakor v pisavi. Različni risalni načini, s svinčnikom, z ogljem, kreda, peresom itd., dajejo potem še velike prilagoditve, da pride osebnost v neki risbi do izraza in da izrazi tudi svo pestro lestvico čustvovanj.

Ne smemo pa misliti, da je risalni svinčnik potreben le tehniku za čisto strokovna dela. Vsak znanstvenik mora vedno na novo poseči po svinčniku, anatomu je isto tako neobhodno potrebno orodje kakor biologu, naravoslovcu, umetnostnemu zgodovinarju. Tudi sodna praksa zahteva pogostoma risbe, kajti so primeri, ko n. pr. fotografija pri ugotovitvah dejanskega stanja popolnoma odpove. A celo v vsakdanjem življenju nam daje pravilna raba risalnega svinčnika mnoge prednosti. Kako pogosto je treba n. pr. nekemu razložiti na podlagi čim enostavnejše risbe neko določeno pot ali pa profesionalistu potrebna dela za adaptacijo kakšnega stanovanja. Celo ženska je v vsakdanjem življenju včasih prisiljena, da seže po črtalu (a ne samo po črtalu za ustnice in obrvi). Če hoče šivilji razložiti izdelavo neke obleke, nima boljšega pripomočka za to nego jasno skico, ki podčrtava najvažnejše. Pri tem nikakor ne smemo misliti, da je risba vedno neki umetniški izraz. Če se naučimo pisati, nimamo še nobenega povoda, da bi se zavoljo tega smatrali za pisatelje ali pesnike. Risanje je enak pripomoček za izražanje kakor pisava. Za dobro risbo nam zadostujejo običajni povsem preproste črte. Potrebno pa je vedno jasno opazovanje in umno predelovanje tega, kar smo opazili.

Med — zdravilo

Z medom so se hranili že stari narodi. Egipčani, Izraelci, Grki, stari Slovani. Germani so poznali njegovo zdravilno in hranilno moč in tudi že naši dedje in babice so ga rabili kot sladilo, dokler ga ni izpodrinil sladkor. — Dandanes, ko so med preiskali tudi sodobni zdravniki, je to hranilo tudi vedno zdravilo. V sto delih medu je 70 delov sladkorja, potem nekaj vode, po malo železa, fosforja, apna, mangana, klorida in kisline: limonova, vinska, mlečna in nekatere druge. Med nabirajo čebele po močno vonjavih, zdravilnih rastlinah. Ta zdravilna moč preide z vonjem vred tudi v med. Med je zelo lahko prebavljiv, preide takoj v kri, ne da bi obtežil želodec. Vseled svojih sestavin je dobro zdravilo za slabokrvnost, za bolezn v pljučih in grlu, za gnulobo v ustih in v želodcu, je čistilno sredstvo za kri in pomirja živce. Pri kašlju ga pijemo razredčenega v toplem mleku ali čaju. Pri katarju v pljučih zmešamo v prav vroči vodi 3 žlice medu in sok polovice limone in pijemo to trifkat na dan. Med, razstopljen v hladni vodi, nas pomiri in nam okrepi spanje. Raznovrstni bolniki naj uživajo namesto sladkorja med.

Profesor, ki je padel po stopnicah: »Odkod neki prihaja ta ropot?«

ko neki bi vedeli, kaj je neskončnost, če bi fantazija, ki črpa svojo moč iz sanjskega sveta, ne razbijala tesnih sten končnega in omejenega? V tem pogledu so si podobni Arhimed in Platon, Euklid in Homer — vsi so bili oblikovalci brezčasnega in neskončnega, prav kakor stvarjalci časnega in omejenega.

Po J. Chapiro.

ZAPISKI

Izšlo je veliko znanstveno delo

Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani je pravkar izdala v zajetni knjigi na 422 + 72 straneh in z ilustrirano prilogo na dveh straneh drugi del znamenitega starocerkvenoslovenskega glagolskega spomenika »Euchologium sinaiticum«. Ta del obsega celotni tekst s podrobnimi komentarjem iz kompetentnega peresa uglednega poznavalca starocerkvenoslovenskega jezika in književnosti univ. prof. dr. Rajka Nahtigala. Medtem ko so bili v prvem delu, ki je izšel pred dvema letoma, fotografski posnetki, je dobil z drugim delom mednarodni znanstveni krog slavistov najtemeljitejšo in najizčrnejšo razlago tega jezikovnega in slovstvenega spomenika. Tako je izdala naša mlada Akademija chef-d'oeuvre svojega prvega predsednika, delo, ki je takoj s svojim izidom zavzelo važno in vidno mesto v slavistični znanstveni literaturi. Opremljeno je z daljšim predgovorom in z obširno bibliografijo.

O pomembnosti prof. Nahtigalove izdaje Sinajskega evhologija bo še beseda, za se-

INSERIRAJTE V »JUTRU«!

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

BERBERA POKLIKA

Znanec: »Ne, gospod Kolir, kaj pa bo vaša, kadar bo volik? Za kaj kaže največ veselja?«
 Kolir: »Sem dejal, da bi ga dal na učitelja. Pravi, da ima največ veselja s poštnicami.«

NAJBOLJŠI DOKAZ

Podjetnik: »Gospod knjigovodja, ker ima važno delo, recite vsakomur, da me ni v uradu.«
 Knjigovodja: »Gospod šef, saj ne bodo verjeli.«
 Podjetnik: »Bodo, bodo! Le tako naredite ko tedaj, kadar me res ni doma.«
 Knjigovodja: »Kako?«
 Podjetnik: »Dremajte!«

Zdravnik je pacientko natančno pregledal in zabeležil v svojo knjigo: »Načete ledvice, nepravilno utripanje srca, žolčni kamni.«
 »Koliko ste pa stari?« je vprašal nadejaje.
 »Dva in dvajset let,« je odgovorila pacientka, čeprav je bilo videti, da jih ima najmanj pet in trideset.
 »Peša ji tudi spomin...« je dodal zdravnik v svoji knjigi.

KAJ BO PA ZDAJ?

Vojak, ki je šel malokdaj ven, si privoščil gledališče. Ker ga stvar ni zanimala, zaspi že pri prvem dejanju. Spl, spl — eno uro; kar zapije igralka z odra iz svoje vloge:
 »Še zmerom brez novic, in jaz sem tu že cele tri dni!«

»O, joj!« se vojak s krikom zbudi, »kaj bo pa zdaj: jaz imam pa samo en dan dopusta!«

Mož je prišel zjutraj iz kopavnice, lepe okopan in obrit, ter se pohvalil ženi:
 »Vsa ko krat, kadar se okopjem in obrim, se počutim kar za dvajset let mlajšega.«

»Kako bi pa bilo, če bi se okopal in obril zvečer?« je dejala žena.

IZGOVOR

Luček: No, sosed, kje si pa prišel do take modre bunke na očesu?«

Sosed: »Kraja pri moži ni mirovala z repom, pa sem ji kamen na rep privezal.«

OTROŠKA

Mama sadi na vrtu fižol. Po dolgem trdnem delu se vrne v kuhinjo. Kmalu prihitijo Janeček za njo s polnimi žepi fižola. Ves vesel povleče mamo za krilo:
 — Mama, saj sem videl, kam si jih skrla. Glej, sem jih že našel!

MALI UPORNIK

Otrok se prikaže iz šole domov.
 »Zakaj se pa jokaš?« ga vprašajo.
 »Gospod učitelj so me nabili.«
 »Zakaj so te pa nabili?«
 »Zato, ker so bili močnejši.«

Adam in Eva

»Kako je kaj, prijatelj?«
 »Hvala za vprašanje. Moja žena in jaz se počutiva kakor Adam in Eva v raj!«
 »To je lepo!«
 »Da, veš, nimava kaj obleči, a vsak trenutek pričakujeva, da bodo naju vrgli iz stanovanja!«

VSAK DAN ENA

»V resnici sem ponosen, kako se je znal moj sin spraviti naprej!«
 »Ali je postal direktor?«
 »Ne, začel je kot smažilec čevljev, sedaj pa je brivec!«

daj samo beležimo izid te knjige, ki zopet častno predstavlja višino in napredek slovenske znanosti.

Španska umetnost na XXIII. Biennali. Minule dni so na beneški Biennali odprli paviljon španske umetnosti. Zastopani so najpomembnejši španski slikarji in kiparji naših dni. Tako s eje sloveča umetnostna prireditel izpopolnila še z razstavo umetnikov, ki so prav v našem delu Evrope najmanj znani.

Civilni zakonik. Založba Hoepli je pravkar izdala knjigo na 756 straneh »Il Nuovo Codice Civile«, ki vsebuje tudi besedilo Carte del Lavoro in z njo združenih zakonov ter vrsto drugih civilno-pravnih zakonov in odredb.
 Priprave za novo gledališko sezono so v glavnih kulturnih središčih Italije v polnem teku. Sestavljajo se nove igralske družine. Nova ustanova Ente Teatrale Italiano je sprejela za svoje gledališče skupino, ki jo vodi Sergio Tofano in ki se bo poslej imenovala »Compagnia del Teatro Argentina di Roma«. Ta skupina bo igrala pet mesecev v Rimu in mesec dni v Milanu. Med prvimi novitetami, ki jih bo uprizorila, je uspešna švedska komedija z naslovom »Nobelova nagrada«. — Znameniti režiser Anton Giulio Bragaglia bo še nadalje vodil Teatro delle Arti v Rimu. V dosežanih skupinah, ki jih vodijo sloveči igralci ali režiserji kakor n. pr. Remigio Paone, Renzo Ricci, Ruggero Ruggeri i. dr., so se izvršile razne osebne spremembe. Tam, kjer so te spremembe že izvršene, se pojavljajo obrisi novega repertoarja. Oglasažijo se zopet imena klasičnih in romantičnih avtorjev ter napovedujejo nekatere italijanske krstne predstave.

SPORT

Nedelja v prerezu

Pester sportni dan v vseh panogah

Če kdo misli na sportne dogodke pod ljubljanskim nebom, posebno takšnim, s kakršnim so nas nebeski vremenarji obdarili v soboto popoldne in ves predvečernji dan, potem seveda bi morala biti tale rubrika prazna in suhoparna kakor že zepa ne. Toda na srečo so bile zaloge mokrega blagoslova vendarle prepričle, da bi bile zadnje nedelje po vsem svetu spremenile v hladno in čemerno pokrajino, ki je bila vredna ogleda samo iz kavarne ali kinematografa. In navsezadnje veljajo za sportnike tudi precej stroga in nepremakljiva pravila, po katerih se morajo tu in tam pojaviti v svojih dresih tudi takrat ko bi najsi sedeli za pečko. Saj je vendar bistveno v sportu in telesni vzgoji načelo, da je treba krepiti telo in duha v vseh mogočih okoliščinah in zaradi tega morajo — če je sportna tekma večjega pomena in dogovorjena celo med predstavniki posameznih narodov — nastopiti vsaj tudi v najbolj neugodnih vremenskih razmerah. In zato so v nedeljo, dasi verjetno tudi kje drugje po Evropi ta nedelja na zunaj ni bila prav nič juljska, sportniki še precej v celoti opravili svoj spored. Takole nekako smo si zamislili prvi bežni — čez minule sportne nedelje!

Izbirni ples za vstop

v višji razred

Na italijanskih nogometnih igriščih je bilo življenja to pot bolj malo, ker so vsi slavni nogometaši že zaključili spomladanski del sezone in odšli na počitnice. Na pozornosti so kot zadnji ostali še nekateri kandidati — 7 moštvev je vsega — ki bodo s pogoji prihodnje leto lahko igrali v naslednjem višjem razredu. To je 7 najbolje ocenjenih enajstoric iz divizije C, od katerih bodo štiri napredovale v divizijo B in so v večerajšnji nedeljo zaključile prvi del izbirnega tekmovanja z vsemi medsebojnimi tekmami v eni smeri.

Tri tekme so bile vsega na sporedu in štirje skromni zgoditki so odločili o razdelitvi točk toda pri vseh številni reševini tega dodatka k prvenstvenemu diranju nas to pot veseli predvsem, da je Pro Gorizia vsaj v točkah nadoknadila izgubo iz Rima in se z predvečernjima dvema točkama obesila na ostala dva tekme iz svoje skupine. Na odločitve v tej skupini pa bo treba še počakati! V skupini B je prevzel vodilno vlogo klub iz Varese. Evo, suhih števil!

V skupini A: Pro Gorizia-Cremone 1:0. Mater iz Roma ni igral.

V skupini B: Cuneo-Juventina-Palermo 1:1. Varese-Anconitana 1:0.

Točke: v skupini A: Mater, Cremone in Pro Gorizia po 2 točki; v skupini B: Varese 4, Juventina-Palermo in Cuneo 3, Anconitana 2 točki.

Tudi atletski na delu

Medtem ko se elita italijanskih atletov pripravlja za svoje skorajšnje mednarodne nastope v Nemčiji in Švici, so se zadnje nedelje v Torinu pomerili med seboj za najboljša mesta naraščajoči GIL-a (avangardisti). Kakšne sile doračajo italijanski atleti iz tega kadra mladih sportnikov, kažejo že samo nekateri najboljši izidi s tega tekmovanja, na katerem je bilo med drugim izboljšanih kar pet rekordov v tej kategoriji tekmovalcev. Tako je n. pr. v skoku v višino najboljši izid za bodčo 1,78 m (Toso iz Benetk), v stafeti 4x100 m 43,5 (Zvezno poveljstvo iz Milana), v teku na 800 m 1:59,4 (Lussaro iz Bergama), v metu kopja 52,58 m (Rella iz Zare) in v teku na 110 m

Velika tekma v Sofiji

Nemčija - Bolgarija 3:0 (3:0)

Pred 25.000 gledalci je bila v nedeljo v stadionu »Junakov« v Sofiji odigrana četrta mednarodna tekma med nogometnimi reprezentancama Nemčije in Bolgarije. Nemški nogometaši, ki so prispeli v bolgarsko prestolnico že dva dni pred nastopom, so bili tamkaj povsod sprejeti nadvse prišerno in so v znamenju prijateljskih odnosov med obema narodoma opravili tudi več običajnih obiskov v javnosti. Prireditve je obiskalo tudi mnogo nemških in italijanskih vojakov.

Tekma sama je bila prava senzacija za bolgarsko sportno javnost. Vreme za igro ni bilo kakor bi moralo biti sredi julija in tudi igrišče vsaj gostom ni ugajalo najbolje. Kljub temu so že do odmora razvili zelo živahno in uspešno igro — enajststoričnem Nemčije je nastopila v napovedani sestavi razen Willimowskega, ki ga je za-

preko zaprek 15,6 (Pitarello iz Benetk). V skupni oceni so bili Milančani daleko boljši od vseh ostalih, saj so Torinci kot drugi naslednji zaslužili za skoraj 40 točk.

V Triestu so hodili na 10 km po stadionu za državno prvenstvo. Zmagal je domačin Crescevič v času 47.12/5 pred Malerbo in Croilo, dvema večnima rivaloma v enakih konkurencah. Startalo in na cilj prišlo je 37 atletov.

V Parmi so ekli na enako razdaljo za dragoceno darilo v spomin na umrlega olimpijca Doranda Pietria. Zmagal je Marconi iz Rima v času 32:27, naslednji dve mesti pa sta zasedla Padovani iz Verone z 32:30,6 in Barlo iz Triesta z 32:50,6.

Dve plavalni velesili med seboj

18. srečanje najboljših plavalcev Madžarske in Nemčije v Darmstadtu se je končalo z visoko zmago madžarske ekipe, s 27:17 točkam v plavalnih točkah in z 10:1 v waterpolu. Na kratko tele podrobnosti:

V stafeti 4x200 m so zmagali Madžari z 9:29,9 (vmesni čas Tatosa je bil 2:15,6) precej krepko (9:34,1 je bil čas nemške stafete). Na 100 m hrbtno se je postavil novi domači prvak Schröder z 1:10,4 pred Galambosom z 1:13,4. Na 400 m Tatos ni imel kaj opraviti z Lehmannom; časa sta bila 5:00,2 in 5:27. Podobna je bila situacija na 1500 m; tudi tukaj je Tatos igralje dosegel svetovno znanko 19:45,5, njegov tekmelec Lehmann pa je v tej borbi zboljal svoj čas s prvenstva na 21:31,9. Na progi na 100 m je Schröderja gladko nesel Elmeri; že startal je Nemec slabo, pa tudi sicer se ni zdel kos tekmeču; na cilju sta bila po 1:01,3 odn. 1:02. Tudi na 200 m prsno so dobili prvo mesto Madžari; neznanzi Sziget je obračunal z novim prvkom Tempkejem takole: 2:49,6 in 2:51,1. V skokih so bili Nemci vidno boljši od Madžarov.

Izid dvoboja je bil gotovo precej pod vplivom okolnosti, da so imeli Madžari izbrane vse svoje »kanone«, ki so lahko užili tudi več treninga kakor nemški plavalci.

Mednarodni dvoboj v košarki med Italijo in Madžarsko v Rimu se je končal z zasluženom zmago »azzurrov« s 45:31.

Teniški dvoboj damskih ekip Nemčije in Madžarske se je končal z zmago Madžark. Odločilno točko je madžarskim barvam priborila bivša jugoslovenska prvakinja Alice Florian, ki je porazila najboljšo nemško igralko Käppel v treh setih 3:6 7:5, 6:3.

Enak turnir — tudi za srednjeevropski pokal — med Italijo in Slovaško v Zagrebu kaže — vsaj po prvih vesteh — na zmago Italije. Prvi dan sta italijanski igralci Rossi in Quintavalle dobili obe igri, tako da je Italija že po prvem dnevu vodila z 2:0.

Lahkotletski dvoboj ženskih reprezentanc Italije in Madžarske v madžarski prestolnici je prinesel Italijankam visoko zmago z 61:34 točkam. Podrobne izide bomo še objavili.

V grško-rimski rokoborbi so se v nedeljo merili v Rimu Nemci in Italijani. Domači so zmagali tesno, toda zaslužen s 4:3.

Švedski rekord na srednjih progah Gundar Haegg je pred kratkim postregel z novim rekordom tudi na 1500 metrski progi, kjer mu zadnjič ni uspel. To pot je potolkel samega sebe in dvignil svetovno znanko na 3:45,8.

menjal še nevarnejši Gauchel — in dosegel v tem delu igre tri efektivne zgoditke.

Po odmoru sta tempo in višina igre precej popustila. Domačini so se močno trudili, da bi svojemu občinstvu pripravili vsaj nekaj veselja ob častnem голу, toda vsi njihovi napadi so se razbili ob solidni obrambi Nemčije. Moštvi sta po odmoru precej trdo zadrževali drugo od druge, tako da je moral slovaški sodnik posredovati češče kakor je sicer običajno v mednarodnih srečanjih. V ostalem je imela obramba gostov proti koncu res precej posla, pa ji je uspelo, da je njeno svetlišče ostalo nedotaknjeno — prvič v vseh štirih dosedaj odigranih tekmah z Bolgari.

Gole so zabili: Decker 2 in Arlt 1.

V zaključnih nogometnih tekmah za Tscharmerjev pokal v Nemčiji so bili doženi v nedeljo tri pomembnejši izidi: München 1860-Rapid (Dunaj) 5:3, Schalke 04-Hamborn 05:20, Vienna-Wiener AC 2:1. V konkurenco sodelujejo moštva iz 32 mest.

Naše gledališče

DRAMA

Torek, 21. julija: Zaprt.

Sreda, 22. julija: Ob 17.30: Učiteljica. Izv. Cetrtak, 23. julija: Zaprt.

Petek, 24. julija: Ob 15: Kraj na Betajnovi. Izven, Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

OPERA

Torek, 21. julija: Zaprt.

Sreda, 22. julija: Zaprt (generalka).

Cetrtak, 23. julija: Ob 17. Trubadur. Prvič v sezoni. Red premierski.

Petek, 24. ob 17: Krišpin in njegova botra. Red cetrtak.

Sobota, 25. ob 17: Baletni večer. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

OPERA

Abonente red četrtke opozarjamo, da bodo imeli tokrat zaradi bližnjega sklepa abonentske sezone in iz tehničnih razlogov, namesto v četrtke, v petek predstavbo opere bratov Riccijev: »Krišpin in njegova botra«, v običajni zasedbi.

G. Verdi: »Trubadur«. Prva letošnja uprizoritev bo v četrtke ob 17. uri za red premierski. Opera je na novo nastuširana in deloma na novo zasledena. Muzikalno vodstvo ima tokrat dirigent Anton Neffat, režija in scenski načrti so delo režiserja Cirila Debeveca. Grofa Luno bo pel Janko, ki je pel to partijo že ponovno z velikim uspehom, v partiji Manrica bo nastopil Franci, ki je istotako znan s to svojo junasko vlogo, Golobova bo Azucena, partija, ki se izredno prilaga njenim glasovnim vrtilnam, Ferrando — Tone Petrovič k. g. Njega pozna občinstvo kot nakdanega člana naše opere in kot pevca v radiju. Nova in nadvse zanimiva bo zasedba Leonore s Heybalovo, ki jo bo pela tokrat prvič. Polarnarjeva bo Ines, Ruiza bo pel Kristančič.

Opozarjamo na »Baletni večer«, ki bo v soboto 25. t. m. Spored je na novo nastuširan in obsega skladbe Chopina (Chopiniano), E. Dohnanyja »Pieretina pajčolan« in »Polovske ples« iz Borodineve opere »Knez Igor«. Koreograf ing. P. Golovin, dirigent D. Zebre, načrti za kostume Jela Vilfanova.

Radio Ljubljana

TOREK, 21. JULIJA 1942-XX

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Lahka glasba. 8.00: Napoved časa. Poročila v italijanščini. 12.20: Koncert altistke Bogdan Sturm-Stritarjeve. 12.40: Trio Ambrosiano. 13.00: Napoved časa. Poročila v italijanščini. 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17: Radijski orkester, vodi dirigent Drago Mario Šijanec. Operetna glasba. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.15: Novi orkester melodij vodi dirigent Fragna. 14.15: Poročila v slovenščini. 17.15: Koncert violinistke Margherite Ceraldini Vacchelli. 17.35: Koncert pianista Bojana Adamiča. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Komorna glasba. 20.00: Napoved časa. Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodeluje sopranistka Pavla Lovše in basist Tone Petrovič. Pesmi in romane. 21.20: Koncert klarinetnega tria. 21.50: Zanimivosti v slovenščini. 21.55: Nove dogodivščine barona Buma. Orkester vodi dirigent Segurini. 22.15: Koncert godbe na pihala. 22.45: Poročila v italijanščini.

Iz Srbije

Razveselivo delovanje valjevske perutnarske družnice. V Valjevu obstoji že dvanajst let zelo marljiva perutnarska družnica. S svojim delom po vsem valjevskem okrožju je dosegla, da je bila košjereja ter reja goš, rac in puranov v valjevskem okrožju najboljše razvita. Gojijo se se predvsem preizkušene vrste, zlasti naša štajerska kokoš. Podružnici je uspelo dvigniti perutinarstvo v valjevskem okrožju na tako visoko stopnjo, da je izvoz jajc in perutnine tvoril lepo postavko v izvoznem gospodarstvu valjevske pokrajine. Delo podružnice je bilo lani malo zavrtlo, letos pa je pričela z intenzivnim delom. V društvu se zelo udeležuje tudi naš rojak inž. agr. Ivan Pucelj, profesor tujakinja državne poljedelske šole.

Kontrola legitimacij v Valjevu. Predstojništvo mestne policije v Valjevu je slično kakor v Beogradu razglasilo obvezno kontrolo vseh osebnih legitimacij, ki jih mora imeti vsak prebivalec in katere morajo biti opremljene s sliko ter pečatom mestne občine ali policije ter nemške Kreiskommandanture.

Nova carinarnica v Negotinu. Pomočnik ministra financ je odredil, da se v Negotinu ustanovi carinarnica prvega reda. V njen delokrog spada tudi carinski oddelek

v Begrovskih Pivnicah, na novo pa se otvorila v njenem območju tudi carinska oddeleka v Rogljevu in Tamiču.

Nova okrožna bolnišnica. Prebivalstvo iz Kučeva in širše njegove okolice v požarevačnem okrožju je bilo z bolniki, ki so bili potrebni zdravljenja v bolnišnici, v velikih težavah, ker so imeli do najbližje bolnišnice v Požarevcu 60 km daleč. Sedaj se vršijo priprave za otvoritev okrožne bolnišnice v Kučevu.

Upravna sprememba. Po uredbi min. sveta se moravički okraj s sedežem v Ivanjici izloči iz kraljevskega okrožja in pripoji užičkemu okrožju.

Novo gledališče v Kragujevcu. Na Jurjevo je pričelo s predstavami novo osnovano gledališče v Kragujevcu. Ravnatelj gledališča je odlični veteran dramske umetnosti Ilija Jovanović, »čiča Ilija«.

Služba narodnega dela je bila uvedena tudi v Valjevu. Vsi mladeniči, stari od 18 do 26 let, so se morali javiti. Kdor je zaposlen, je moral prinesiti potrdilo o obiskovanju šole. Pri okrajnem načelnstvu v Valjevu je bilo osnovano posebno poveljstvo teh obveznikov nacionalnega dela. Mestna občina valjevska je podarila 50.990 din za financiranje njihovega dela. Obvezniki bodo izvrševali javna dela, obdelovali zemljišča, popravljali ceste, mostove, porušene hiše, gradili nove ceste, urejali potoke in hudournike, gradili jezove, metirirali neplodno zemljišče, osuševali močvirja itd. Tudi razne šole so ustanovile posebne dijaške delovne čete, ki bodo prav tako pomagale pri raznih koristnih javnih delih. Poleg tega bodo ustanovljene še tudi pri silne delovne čete, ki bodo veljale kot kazni. Te čete bodo sestavljali kvartirari (kockarji), pijačevanju vdani ljudje, demolirniki, cigani in kaznjenci.

Valjevski Rdeči križ za vojne ujetnike. Okrajni odbor Rdečega križa v Valjevu, ki ga vodi prota Jovan Simović, je mnogo storil za vojne ujetnike. Od 28. dec. 1941 do 22. aprila t. l. je poslal 1206 paketov. Pakete so dobivali predvsem oni, ki nima nobenih svojcev ali so pa svoji siromašni. Za Veliko noč so pa dobili vsi valjevski vojni ujetniki po en paket. Na ta način je uporabil valjevski Rdeči križ za vojne ujetnike že približno 400.000 dinarjev in spada v tem pogledu Valjevo med prva mesta v Srbiji. Seveda je bilo odposlanih iz Valjeva še na tisoče privatnih paketov. Zdaj pripravlja valjevski Rdeči križ spet novo pošiljko 1000 paketov. RK je storil tudi napram slovenskim preseljencem svojo dolžnost in so Slovenci že od prvih dni svojega prihoda v Valjevo deležni vsestranske pomoči.

Boj proti malariji in tifusu v Beogradu. Ena prvih skrbí nemških vojaških oblastev po osvojitvi Beograda je bilo izboljšanje zdravstvenih prilik. Načrtno so bila odstranjena ognjišča malarije, tako da je bilo letos prijavljenih samo 555 obolenj, od katerih pa je le 13% na novo inficiranih. Uspešna je bila tudi borba proti tifusu, ki se sploh ni pojavil zaradi zaščitnega cepljenja in stalnih preiskav pitne vode. Dosej je bilo cepljenih proti tifusu 60.000 oseb, predvsem stanovalec mestnih delov ob rekah in vsi uslužbenci v živilski stroki.

Mali oglasi

Prodajam
Heseda 1.-60, taksa -60,
za dananje naslova ali za
tiro 1.3.-.

Prodajam
mizo s predali, do tal iz
trdega lesa, v vel. 3,26 x
1,16 x 0,96 m. Naslov
v vseh poslovalnicah Jut-
ra. 9515-6

Prodajam
dva dobro ohranjena
kožuhovinska damska
plašča po ugodni ceni.
Naslov v vseh posloval-
nicah Jutra. 9514-6

Zimo za modroce
vseh kvalitet kupite naj-
ugodnejše pri »Zima«, Ja-
ger Milica, Prva ljublan-
ska mehanika predlilna
za žime, trgovina Sv. Pe-
tra cesta 17, tel. 20-42
predlilnica Pužine, tel.
10-45. J-102-6

VSAK
naš naročnik
je zavarovan
ALI
ste poravnali
naročnino?

Beli luk srebrnjak
je najraznija zela čista
na čebula. Seje me je od
junija do septembra.
— Prezimi brez pokrivanja
V rani pomadi napravi
za prst debele, poru po-
dobne rastline. Večji del
se je porabi v nedozore-
lem stanju. Kar jo ni-
mo porabili, pa dozorj
meseca maja v srednje
debelo čebulo. Sever &
Komp., Ljubljana. 9393-6

Službo dobi
Heseda 1.-60, taksa -60,
za dananje naslova ali za
tiro 1.3.-.

Briv. pomočnika
vajenca in frizerske va-
tenko, sprejme salon
Frank, Ljubljana, Kre-
sija. 9638-1

Trgovski sluga
mlajša moč, dobi stalno
zaposelitev. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod »Po-
šten in priden 22«. 9641-1

Službe išče
Heseda 1.-60, taksa -60,
za dananje naslova ali za
tiro 1.3.-.

Gospodična
brez službe, želi vstopiti
kot pomoč v trgovino
ali drogerijo, najraje ta-
koj. Naslov v vseh po-
slovalnicah Jutra. 9640-2

Gradb. delovodja
(s prupustnico za vsa
pokrajina), išče katere-
koli zaposlitev. Naslov
vseh poslovalnic Jutra.
9452-2

Opremljeno sobo
z dvema posteljama, s
soporožjo kopalnice in
deloma tudi kuhinje,
išče soliden zakonski par
v centru ali bližini cen-
tra za takoj ali 1. av-
gust. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod »Solidna
stranka«. 9643-23a

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Ivan Košenina
bivši mesar in trgovec ter meščan
ljublanski

K večjemu počitku ga bomo spre-
mili v sredo, dne 22. julija t. l., ob
pol 3. uri popoldne z Zal, kapele sv.
Andreja, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 20. julija 1942.

ŽALUJOČI KOŠENINOVI
in sorodstvo

**Come vi lavate tutti i
giorni, così lavate
almeno una volta alla
settimana l'intestino,
ma con:**

**Acqua Regia di
MONTECATINI**

**Kakor si dnevno
umivate obraz,
tako bi morali
vsaj enkrat te-
densko prečistiti
svoje črevesje**

**Regia grenčica
Montecatini**

NIVA IN MIKI

»Sredi zime se rado zgodi, da postanejo volkovi takšni,« je rekel, drgetaje od praznoverne groze. »Pred tremi dnevi jih je bilo dvajset, na svoje oči sem jih videl in prešel njih sledi v snegu; od tistega časa so jih med seboj že mnogo zaklali in raztrgali. Le poslušajte, kako razsajajo! Ali veste, gospod, zakaj volkovi sredi zime časih pobliznjajo, čeprav jih niti ne muči vročina niti ni gnilega mesa. Da bi zboleli od nje? Nu, dajte, da vam povem. To so volkodlaki; njih telesa so obsedena od hudobnih peklenskih duhov, ki dražijo žival in jo gonijo, dokler ne pogine, kajti obsedeni volkovi, ki ponore ob času velikega mraza, zmerom poginejo, gospod, in prav to je najbolj čudno: poginejo!«

Tisti mah je tolpa od Jacksonovega kolena minila Pierrotovo kočjo in zavila na vzhod; s tem je prešla v pokrajino velikih močvirij, kjer so bila drevesa zaznamovana od Le Beaujeve sekire.

Stirinajst jih je dirjalo v mesečno noč; oči so jim bile zalite s krvjo, telesa pa strahotno mršava in vsa pokrita z ranami; nekateri so imeli penaste gobce. Te zveri niso dirjale takisto, kakor dirjajo volkovi na lovu. Bile so mračna, sumljiva drhal; oglašale se niso s tuljenjem, ki ga na vse grlo zagajana volk, kadar zasleduje plen, temveč z besnim, blaznim rohnenjem, ki ni bilo ničemur podobno.

Komaj je Pierrot nehal razbirati njih daljne glasove, se je eden teh sivih okostnjakov obrnil ob sosedovo ramo; ta se je po modrasje okrenil in mu globoko zasadil zobe v meso. Da je Pierrot to videl, bi bil razumel, kako so izginili štirje izmed volkov, ki jih je bil videl pred tremi dnevi. Med zverema se je vnel divji boj; ostala dvanaajstorična je obstala, se previdno odmaknila in v strahotno molčecnem krogu obstopila nasprotnika, takisto kakor moški, kadar so priče spopada na pesti; čakali so, klopali z odprtimi gobci in zadrževali v grlih nestrno renčanje. Tisto, na kar so prežali, se je zgodilo. Eden izmed nasprotnikov je padel na hrbet. Njegovega konca ni bilo treba čakati; gledalci so vsi kakor eden planili po njem, ga raztrgali na kose in požrli njegovo meso, prav kakor je bil rekel Pierrot. Vseh trinajst preživelih se je nato zagnalo v Le Beaujevo ozemlje.

Uro ali kaj je bilo tiho, preden jih je Miki spet začul. Krenil je bil naprej in se oddaljil od gozda; preko požganice je došel na širono planoto, ki sta jo zapirala dva skalnata grebena, obrobijala pa jo je široka reka. Tu je bilo manj tema in samota ni bila tako moreča kakor pod visokim drevjem. To noč se ni ganil z mesta, čakal je. Pod zvezdnatim nebom se je risala njegova postava vrhu skalnatega griča. Vse na okrog se je širila pretrja v luninem svitu. Želja, da bi odgovoril divjim bratom, ni bila v njem še nikoli tako močna kakor zdaj. Vrgel je glavo nazaj, zavil gobec proti zvezdam, in tuljenje mu je planilo iz grla. Toda bilo je samo polovično tuljenje, kajti kljub tesnobi, s katero ga je navdajala samota, ga je hkratu na-

gon svaril, naj se ne izda. Nato je spet obmiroval, in ker so se volkovi bližali, se mu je telo napelo, mišice so mu otrpnile, in namesto tuljenja mu je prišlo iz grla globoko renčanje. Slutil je nevarnost; v glasu volkov je bil začutil tisti besni zvok, ob katerem se je bil Pierrot prekrizal in zamrmral svoje besede o »volkodlakih«. Previdno je legel in se stisnil k tlom. Kmalu je zagledal urne sence, ki so drevele po ravni med gozdom in njim. Za trenutek so zveri obstale in se zrnile na kup, vohaje po njegovi sveži sledi v snegu; nato so jo ubrale proti njemu, in v njihovem divjem tuljenju je bilo zdaj še več blazne razjerenosti. V desetih sekundah so dospole do griča, zavile okrog znožja in zdrevile naprej, vse razen ene: star siv volk se je zapodil po bregu navkreber, naravnost proti žrtvi, ki je tovariši še niso bili opazili. Ko je Miki videl, da prihaja, je srdito zalajal; spet ga je pograbilo navdušenje velikega boja, kar mu je zavrela v žilah in ves strah ga je minil kakor oblak, ki ga veter razžene. Ko bi bil vsaj Niva pri njem, da bi mu varoval hrbet, spredaj bi se jih sam otepal!

Vzravnal se je na nogah in s čelom v čelo prestregel besnežev nalet; čeljusti so jima udarile ob čeljusti, in to pot je divji volk našel mojstra, ki je trl njegove kosti takisto zlahka, kakor da bi bile koščice negodnega volčiča. Brcaje v smrtni muki se je zavalil nizdol.

Toda na mesto umirajočega volka je stopila druga siva senca. Tisti mah, ko se je vzpela na vrh griča, je Miki že zasidil novemu sovražniku zobe v vrat. Kri je brizgnila volku iz žil, kakor bi mu jih bil z britvo presekala, in zver se je zakotalila

po bregu v dolino. Ta čas pa je prihrumela vsa tolpa in v prvem navalu pokopala Mikija pod plazom svojih teles.

Da sta ga napadla samo dva ali trije volkovi hkratu, ni dvoma, da bi bilo po njem; v tem strašnem metehu pa je bilo bas njih število Mikijeve rešitve. Na ravnem bi ga bili raztrgali kakor čunjo; tu, vrhu griča, ki ni bil širji od mize, je za trenutek sicer izginil pod tulečo drhaljo, toda ugriž, ki so mu bili namenjeni, ga niso dosegali, in besnost tolpe se je izprevržla v slepo togost ter povzročila klanje med samimi napadalci.

Miki je ležal vzrak in se ni mogel ganiti, sploščen od teže njihovih teles; srdito je grizel, kamor koli je padlo, ko je tudi njemu dvojica čeljusti neusmiljeno zasekala v meso. Ugriž je bil tako strahovit, da ga je izpreletela smrtna groza, a k sreči so druge besne čeljusti zgrabile napadalca za vrat, tako da je počasi odnehal. Miki je pri tem zadržal z griča nizdol, z njim vred pa tudi volkovi, kar jih je bilo še živih.

Ta mah se je v Mikijevih možganih bojna besnost umaknila lističji zvistosti, ki mu je bila že v mnogih obupnih stiskah vse bolj zalegala od krempljev in zob.

Komaj je pridrčal v dolino, je skočil na noge in jo kakor blisk ubral proti reki. Preden so neranjeni volkovi opazili njegov beg, je bil že svojih petdeset metrov daleč. Zasledovalcev je bilo zdaj samo še osem: pet izmed trinajstih jih je bilo mrtvih ali pa so poginjali ob znožju griča; dva je bil zaklal Miki sam, ostali pa so bili padli pod zobmi svojih lastnih pobesnelih tovarišev.